

Центральноукраїнський національний технічний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)

Економічний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущена до захисту»
Зав. кафедри ЕМКД
канд. екон. наук., доцент
_____Тетяна РЯБОВОЛИК
«11» грудня _____ 2024 р.
(протокол засідання кафедри ЕМ та КД
№6 від «11» грудня 2024 р.)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:

**«Розроблення шляхів покращення інноваційної діяльності
підприємства критичної інфраструктури»**

Виконав: здобувач вищої освіти
на другому (магістерському) рівні
ОПП «Менеджмент бізнес-організацій»
спеціальності 073 «Менеджмент»
групи МЕ-23М
_____Слободяник Данило Валерійович

«11» грудня _____ 2024 р.

Керівник: канд. екон. наук., доцент
_____Тетяна Федорівна Рябоволик
«11» грудня _____ 2024 р.

Рецензент: канд. екон. наук., доцент
_____Валерій Володимирович Подплетній

ЗМІСТ	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	8
1.1. Поняття та сутність інноваційної діяльності підприємства	8
1.2. Аналіз та критерії оцінки інноваційної діяльності підприємства	14
1.3. Енергетичні інновації як чинник забезпечення енергонезалежності економіки країни	26
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПРАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»	31
2.1. Загальна характеристика діяльності досліджуваного підприємства	31
2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго»	35
2.3. Аналіз фінансового стану та рентабельності ПрАТ «Кіровоградобленерго»	47
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»	57
3.1. Шляхи впровадження зеленої енергетики як елементу інноваційної діяльності на досліджуваному підприємстві	57
3.2. Впровадження системи контролю на ПрАТ «Кіровоградобленерго»	61
3.3. Напрями покращення інноваційної діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго» в умовах сучасних викликів	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Сучасний етап розвитку економіки характеризується стрімкими змінами в технологічному середовищі, глобалізацією ринків та зростаючою роллю інновацій як рушійної сили сталого розвитку підприємств. У цих умовах інноваційна діяльність стає критично важливим чинником забезпечення стійких позицій на ринку та підвищення ефективності виробничих процесів підприємств. Особливого значення це набуває для підприємств критичної інфраструктури, які забезпечують життєдіяльність суспільства та економіки, таких як енергетика, транспорт, зв'язок тощо.

Підприємства критичної інфраструктури виконують стратегічну роль у функціонуванні держави, адже від їхньої стабільної роботи залежить енергетична безпека, економічна стабільність та соціальний добробут населення. Однак сьогодні ці підприємства стикаються з численними викликами, серед яких застарілі технології, дефіцит інвестицій у розвиток, зростання потреб споживачів, а також зовнішні фактори, такі як економічні кризи, військові дії чи природні катаклізми.

В умовах повномасштабної війни та зростаючого навантаження на інфраструктурні об'єкти України питання інноваційного розвитку стає ще більш актуальним. Пошкодження мереж, необхідність швидкого відновлення, дефіцит ресурсів та вимоги до підвищення стійкості систем роблять інноваційну діяльність необхідною умовою для адаптації підприємств критичної інфраструктури до нових реалій.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена необхідністю розроблення шляхів покращення інноваційної діяльності таких підприємств для забезпечення їхньої надійності, стійкості та ефективності. Інноваційний підхід дозволить не лише вирішити нагальні проблеми, а й створити умови для довгострокового розвитку, впровадження сучасних технологій, зниження витрат та задоволення потреб клієнтів.

Дослідження цієї теми є важливим внеском у розробку стратегічних

рішень, спрямованих на модернізацію критичних інфраструктурних об'єктів та їхню інтеграцію у глобальну інноваційну систему. Робота міститиме аналіз поточного стану інноваційної діяльності, визначення проблемних аспектів, розроблення практичних рекомендацій та шляхів їх реалізації з урахуванням специфіки функціонування підприємств критичної інфраструктури.

Отже, тема роботи є актуальною, оскільки її результати можуть бути використані для підвищення ефективності управління інноваціями на підприємствах, що забезпечують критично важливі послуги для населення та економіки, особливо в умовах кризи та високих вимог до надійності й адаптивності інфраструктури.

Актуальність теми також підтверджують численні наукові праці вчених економістів які займаються дослідженнями питань щодо покращення інноваційної діяльності підприємства критичної інфраструктури. Так теоретичні та практичні засади інноваційної діяльності досліджували А. Бутенко, М. Крупка, Л. Федулова, В. Євтушевського, В. Щербань та багато інших. Проте даний напрямок дослідження є досить широким та різнонаправленим, і зачасти в наукових працях учених носить оглядовий та поверхневий характер, а тому дослідження безпосередньо на підприємстві є досить актуальним на сьогодні з практичної точки зору.

Метою роботи є розробка ефективних шляхів покращення інноваційної діяльності підприємства критичної інфраструктури на прикладі ПрАТ «Кіровоградобленерго», спрямованої на підвищення його конкурентоспроможності, забезпечення стійкості до зовнішніх викликів та оптимізації управління інноваційними процесами.

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є:

- 1) дослідити теоретичні аспекти інноваційної діяльності підприємства;
- 2) розкрити сутність поняття дефініції «інноваційна діяльність» та «оцінка інноваційної діяльності» підприємства в сучасних умовах;
- 3) надати характеристику енергетичним інноваціям на підприємстві критичної інфраструктури;

4) провести загальну характеристику та аналіз фінансової та господарської діяльності досліджуваного підприємства;

5) визначити шляхи та напрямки покращення інноваційної діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго».

Об'єктом дослідження було обрано провідне «ПрАТ «Кіровоградобленерго», яке є важливим енергетичним об'єктом критичної інфраструктури регіону та країни.

Предметом дослідження виступають фінансові та економічні показники діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго» та показники ефективності його інноваційної діяльності.

При написанні випускної роботи використовувались такі методи дослідження як: аналіз, синтез, порівняння, оцінювання, математичне моделювання та ін.

Для досягнення поставлених завдань в першому (теоретичному) розділі випускної роботи розглядаються теоретичні аспекти інноваційної діяльності підприємства. Зокрема проведено дослідження поняття та сутності таких категорій як «інновації», «діяльність» та «оцінка інноваційної діяльності» яка в роботі виступає об'єктом дослідження. Розглянуто методичні підходи до її аналізу та оцінки, а також фактори впливу в сучасних, кризових, військових умовах ведення бізнесу.

В другому (практичному) розділі розкривається загальна характеристика досліджуваного підприємства. Проведено аналітичну роботу фінансових та господарських показників діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго», та зокрема оцінку його інноваційної діяльності.

У третьому розділі наведено шляхи впровадження зеленої енергетики на інноваційні системи контролю на підприємстві критичної інфраструктури. Надано пропозиції щодо покращення ситуації з інноваційною діяльністю на ПрАТ «Кіровоградобленерго».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в детальному дослідженні наукових джерел щодо питання шляхів удосконалення

інноваційної діяльності підприємств критичної інфраструктури України та розробка механізму ефективного застосування отриманої інформації на практиці із пропозиціями щодо покращення інноваційної діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго».

Практична цінність роботи полягає у розробці стратегічних напрямків підвищення ефективності організації фінансової діяльності та покращення інноваційної діяльності в цілому на досліджуваному підприємстві

Результати дослідження оприлюднені на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України» Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький (07-08 листопада 2024 року, доповідь «Покращення інноваційної діяльності підприємств критичної інфраструктури як шлях до її сталості та стійкості»).

Під час написання роботи джерелами інформації слугували підручники, посібники та монографії за тематикою теми дослідження та наукові статті видатних та молодих учених які стосуються дослідження питання інноваційної діяльності. Також при написанні роботи використовувалась первинна документація досліджуваного підприємства, а саме Форма № 1 «Баланс», Форма № 2 «Звіт про фінансові результати» за досліджуваний період з 2021 по 2023 роки

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Загальний її обсяг становить 75 сторінок друкованого тексту, в тому числі основний текст – 65 сторінок. Ілюстративний матеріал до випускної кваліфікаційної роботи містить 12 таблиць, 11 формул, 27 рисунки та додатки

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

1.1. Поняття та сутність інноваційної діяльності підприємства

У сучасних умовах глобальної конкуренції, швидкого розвитку технологій та змін у споживчих уподобаннях підприємства змушені шукати нові способи збереження своїх позицій на ринку. Одним із ключових напрямів забезпечення довгострокового успіху стає інноваційна діяльність. Вона сприяє підвищенню ефективності роботи підприємств, освоєнню нових ринків та створенню унікальних продуктів чи послуг.

Інноваційна діяльність є не лише інструментом адаптації до змін у зовнішньому середовищі, а й драйвером економічного зростання підприємства. В умовах цифровізації, розвитку технологій і зростання попиту на інноваційні рішення компанії, які активно займаються впровадженням новацій, отримують перевагу на ринку. Здатність підприємства генерувати та реалізовувати інноваційні ідеї стає критично важливою для досягнення сталого розвитку.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – це процес створення, впровадження та використання нових ідей, продуктів, послуг, технологій або підходів, які мають на меті покращення існуючих процесів, задоволення нових потреб ринку або підвищення ефективності діяльності. Інновації є основою прогресу в будь-якій сфері, сприяючи розвитку економіки, науки, техніки та суспільства в цілому.

Також в Законі України «Про інноваційну діяльність» вказано перелік об'єктів які підпадають під інноваційну діяльність (рис. 1.1).

Інноваційна діяльність підприємства – це комплекс процесів, пов'язаних із створенням, впровадженням і комерціалізацією нових ідей, продуктів, технологій, послуг або управлінських рішень, які спрямовані на підвищення

конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей.

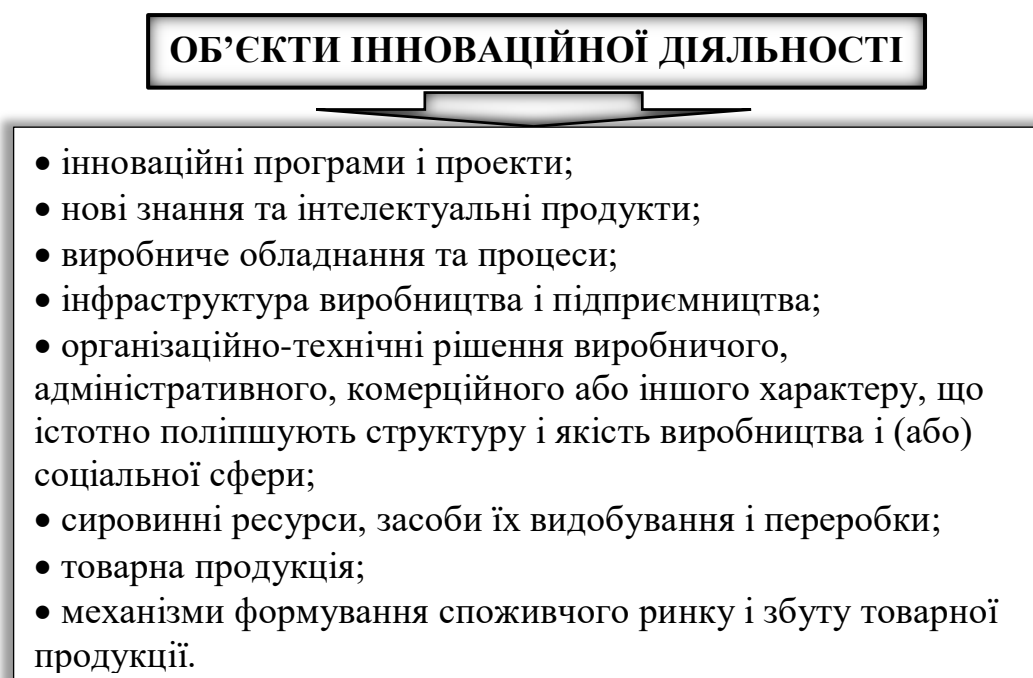

Рисунок 1.1 – Перелік об'єктів інноваційної діяльності

Джерело: складено автором за матеріалами [1]

На рис. 1.2 представлено основні складові інноваційної діяльності.

Рисунок 1.2 - Основні складові інноваційної діяльності

Джерело: складено автором

Сутність інноваційної діяльності полягає в її здатності забезпечувати розвиток підприємства за допомогою створення нового або вдосконалення існуючого. Основною метою інновацій, яка впливає з її характеристик, є підвищення ефективності діяльності, задоволення споживчого попиту та зростання прибутковості. Основними характеристиками інновацій є:

- новизна – це ключова ознака інновацій, яка полягає у впровадженні принципово нових або вдосконалених рішень;
- цінність – інновації повинні створювати додаткову цінність для споживачів, підприємств або суспільства;
- практичне застосування – інновації спрямовані на реальне впровадження у виробничу, управлінську або іншу діяльність;
- динамічність – інновації завжди реагують на зміни у середовищі, враховують сучасні виклики та потреби.

Натомість характерними рисами інноваційної діяльності є:

- творчий характер, розуміємо як процес генерування нових ідей та рішень;
- інвестиційна складова, а саме, значна частка інновацій пов'язана з фінансовими витратами на розробки та впровадження;
- ризикованість, тобто можливість невдачі через високу ступінь невизначеності;
- довгострокова орієнтація, мається на увазі, що багато інноваційних проектів вимагають значного часу для реалізації.

Інноваційна діяльність підприємства охоплює різноманітні напрямки, що спрямовані на розвиток, вдосконалення та адаптацію до змін у середовищі. Види інноваційної діяльності можна класифікувати залежно від її мети, об'єктів та способів реалізації. Перелік видів інноваційної діяльності досить широкий, розглянемо основні з них.

Продуктові інновації. Їх сутність полягає в розробці та впровадженні нових або вдосконалених товарів і послуг, які задовольняють потреби споживачів краще, ніж існуючі аналоги. Наприклад, це може бути створення

принципово нових продуктів (наприклад, смартфони з інноваційними функціями) або покращення характеристик існуючих продуктів (збільшення енергоефективності побутової техніки).

Технологічні інновації. Їх сутність полягає у вдосконаленні процесів, впровадження нових технологій для підвищення ефективності або якості. Це може бути автоматизація виробництва за допомогою робототехніки або використання штучного інтелекту для оптимізації виробничих процесів.

Організаційні інновації. Тут новизна полягає в зміні в організаційній структурі, методах управління та внутрішніх процесах підприємства. Прикладом може бути впровадження сучасних систем управління персоналом (HR-технології) або реорганізація підприємства для підвищення гнучкості та адаптації до ринкових умов.

Маркетингові інновації. Їх сутність полягає в нових підходах до просування продуктів, ціноутворенні та комунікації зі споживачами. Прикладом може слугувати використання цифрового маркетингу та соціальних мереж для реклами або запровадження нових методів дистрибуції, наприклад, онлайн-продажі.

Екологічні інновації. Сутність їх полягає в розробці технологій і продуктів, які зменшують негативний вплив на довкілля. Це може бути використання відновлюваних джерел енергії у виробництві або зменшення викидів шкідливих речовин через інноваційні технології очищення.

Інформаційні інновації. Їх сутність полягає у впровадженні новітніх інформаційних технологій для автоматизації бізнес-процесів і управління. Це може бути використання систем ERP (Enterprise Resource Planning) для управління ресурсами підприємства або впровадження CRM-систем для покращення роботи зі споживачами.

Соціальні інновації. Мова іде про зміни, спрямовані на підвищення соціальної відповідальності підприємства та задоволення соціальних потреб. Прикладом може бути розробка програм навчання та розвитку персоналу або впровадження інклюзивних підходів у організацію праці.

Інституційні інновації. Мова іде про вдосконалення юридичних, правових або фінансових механізмів управління підприємством. Це може бути впровадження нових форм співпраці з партнерами (кластерна модель) або оптимізація контрактних відносин із замовниками та постачальниками.

Інвестиційні інновації. Їх сутність полягає в залученні нових форм фінансування або інвестування у розвиток підприємства. Мова іде про використання венчурного капіталу для фінансування стартапів або залучення грантів для впровадження інноваційних проектів.

Інноваційна діяльність підприємства залежить від різноманітних внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають її ефективність, темпи розвитку та можливості впровадження нововведень. Нижче на рис. 1.3 розглянемо основні групи факторів, які впливають на інноваційну діяльність.

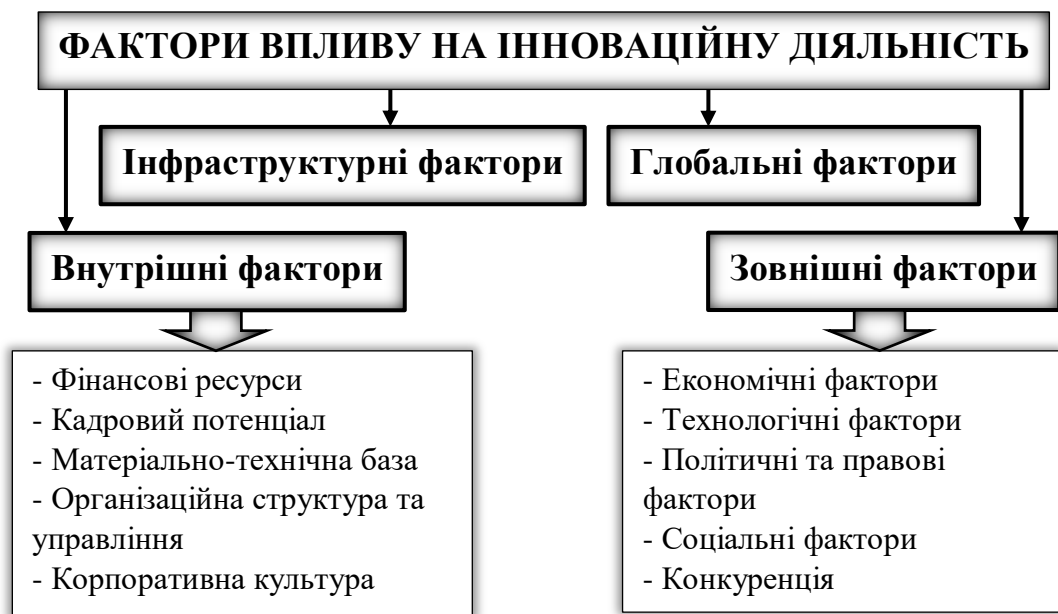

Рисунок 1.3 – Фактори, що впливають на інноваційну діяльність

Джерело: складено автором

Фактори, що впливають на інноваційну діяльність підприємства, є комплексними та багаторівневими. Ефективність інновацій залежить від здатності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища, використовувати свої внутрішні ресурси та взаємодіяти з іншими суб'єктами інноваційного процесу.

Розуміння цих факторів дозволяє підприємствам краще формувати стратегії інноваційної діяльності, мінімізувати ризики та максимально реалізовувати свій потенціал у створенні новацій.

Сутність інноваційної стратегії підприємства полягає в тому, що це довгостроковий план дій, спрямований на створення, впровадження та комерціалізацію нововведень для досягнення конкурентних переваг, адаптації до змін у зовнішньому середовищі та забезпечення сталого розвитку.

По суті, інноваційна стратегія визначає, як підприємство буде використовувати інновації для випередження конкурентів. А також сприяє створенню унікальних продуктів або послуг, які відповідають сучасним потребам ринку. Також підприємство стає більш гнучким до змін у навколишньому середовищі та має здатність реагувати на технічний прогрес, соціальні та економічні зміни. Також підприємство краще оптимізує свої ресурси шляхом визначення напрямків, у які слід інвестувати ресурси для отримання максимальної віддачі або ж здійснює більш ефективний розподіл фінансових, матеріальних і людських ресурсів для підтримки інноваційної діяльності.

Інноваційна стратегія формує бачення майбутнього підприємства та спрямована на досягнення стабільного зростання в перспективі. Пріоритет віддається інвестиціям у дослідження, розробки та нові технології. Також вона охоплює не тільки продукти та технології, але й процеси, структуру управління, маркетинг і кадрову політику, та має враховувати всі можливості для підвищення ефективності та створення цінності.

Також стратегія передбачає управління ризиками, які пов'язані з інноваціями: технічні, ринкові, фінансові та організаційні, та забезпечує планування альтернативних сценаріїв розвитку підприємства.

Виокремлюють чотири основні типи інноваційних стратегій діяльності підприємств. Перша з них це *оборонна стратегія*, для неї характерним є збереження позицій підприємства на ринку через впровадження вдосконалень. Для *наступальної стратегії* характерним є агресивне проникнення на нові

ринки з використанням радикальних інновацій. *Імітаційна стратегія* передбачає адаптацію успішних інновацій конкурентів до власних умов. Натомість *технологічна стратегія* фокусується на специфічних продуктах або сегментах.

Сутність інноваційної стратегії підприємства полягає в тому, щоб забезпечити довгостроковий розвиток через ефективне використання інноваційних можливостей. В той же час, інноваційна діяльність є важливим інструментом забезпечення сталого розвитку підприємства. Вона дає змогу не лише адаптуватися до змін зовнішнього середовища, але й активно впливати на формування ринку, створюючи нові потреби та пропонуючи унікальні рішення. Для успішного розвитку інновацій підприємству необхідно формувати творчий клімат, інвестувати в наукові дослідження, розвивати кадровий потенціал і забезпечувати фінансову підтримку.

1.2. Аналіз та критерії оцінки інноваційної діяльності підприємства

Інноваційна підприємницька діяльність поділяється на кілька основних видів залежно від сфери застосування інновацій, характеру їх впровадження та впливу на розвиток підприємства. Найбільш поширеними є такі три види які наведено на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 – Види інноваційної підприємницької діяльності

Джерело: складено автором

Інноваційна діяльність у сфері техніко-технологічного забезпечення

виробництва є одним із ключових чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства. Вона передбачає впровадження новітніх технологій, модернізацію обладнання та вдосконалення виробничих процесів для досягнення максимальної ефективності, зниження витрат і покращення якості продукції.

Інноваційна діяльність в сфері збільшення виробництва, підвищення якості і здешевлення продукції полягає у якісному вдосконаленні продукції, її здешевленні та розширенні асортименту, що спрямовано на більш повне задоволення потреб споживачів.

Соціальна політика є важливою складовою діяльності підприємства, яка спрямована на забезпечення добробуту працівників, створення комфортних умов праці, розвитку корпоративної культури та підвищення соціальної відповідальності перед суспільством. Інноваційна діяльність у цій сфері дозволяє підприємствам впроваджувати сучасні підходи, що сприяють зростанню лояльності персоналу, покращенню іміджу компанії та формуванню позитивного соціального середовища.

Виходячи з вищезазначеного можна виокремити наступні способи які представлені на рис. 1.5 організації інноваційної діяльності.

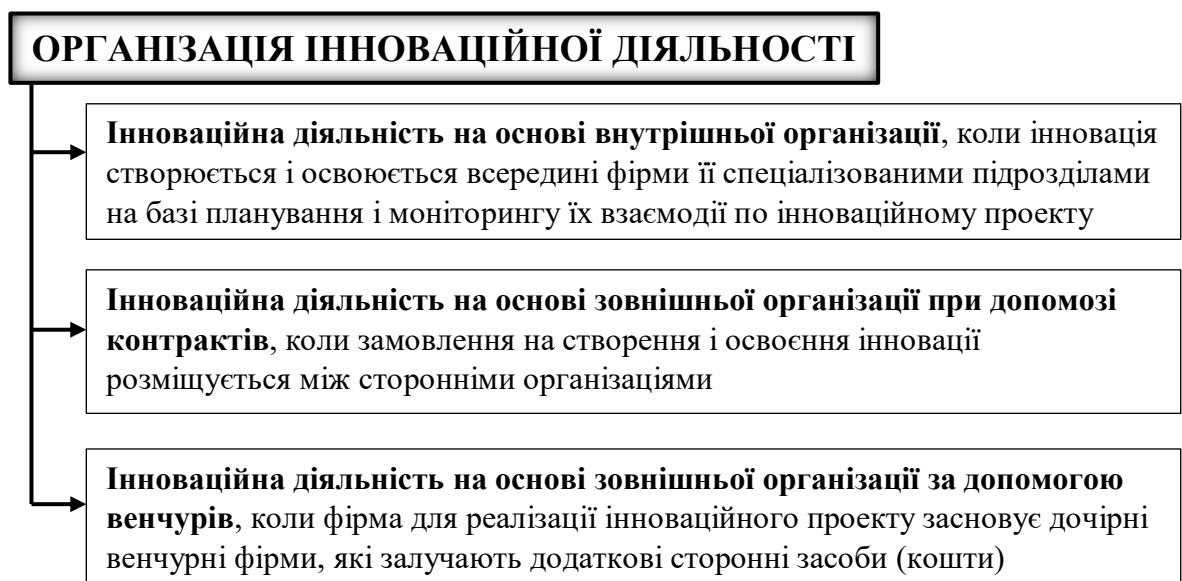

Рисунок 1.5 – Способи організації інноваційної діяльності

Джерело: складено автором

У сучасних умовах інноваційна діяльність виступає ключовим елементом забезпечення ефективного та конкурентоспроможного функціонування підприємства. Вона сприяє адаптації до змін у ринковому середовищі, підвищенню продуктивності, створенню нових продуктів і послуг, а також формуванню довгострокових переваг на ринку.

У зв'язку з цим постає необхідність проведення ґрунтовного управлінського аналізу інноваційної діяльності. Такий аналіз дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів, виявити потенційні ризики, визначити сильні сторони підприємства у впровадженні інновацій та розробити оптимальні стратегії для подальшого розвитку. Управлінський аналіз стає основою для прийняття обґрунтованих рішень і дозволяє підприємству забезпечувати стабільний розвиток у динамічному економічному середовищі.

Тож для визначення ефективності інновацій необхідно проводити детальний аналіз і використовувати обґрунтовані критерії оцінки. Це дозволяє виявляти слабкі місця, потенціал для вдосконалення та ефективно розподіляти ресурси. Освоєння інновацій на підприємстві є складним та поетапним процесом який наведено на рис. 1.6.

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

- 1 етап.** Формулювання цілі інноваційної діяльності.
- 2 етап.** Оцінку інноваційних можливостей підприємства.
- 3 етап.** Розробку завдань інноваційної діяльності, які сприяють досягненню поставленої цілі.
- 4 етап.** Дослідження існуючих розробок в області передбаченої інноваційної діяльності;
- 5 етап.** Формування інформаційної бази аналізу інновацій.
- 6 етап.** Визначення суб'єктів інноваційної діяльності, побудову схеми управління нею.
- 7 етап.** Планування інноваційної діяльності, розробку кошторисів, бюджетів.
- 8 етап.** Підготовку діяльності господарського суб'єкта до інновацій: підбір персоналу, придбання необхідних ресурсів, заміну виробничих технологій.
- 9 етап.** Упровадження змін в діяльність господарського суб'єкта.
- 10 етап.** Закріплення результатів інновацій, перевірка «контрольних точок».
- 11 етап.** Оцінка результатів освоєної інновації.

Рисунок 1.6 – Етапи освоєння інновацій на підприємстві

Джерело: складено автором

В цілому аналіз інноваційної діяльності необхідний для тих суб'єктів які так чи інакше можуть зацікавитись діяльністю підприємства на предмет його інноваційного оновлення. В таблиці 1.1 наведено перелік користувачів яким може бути корисним аналіз інноваційної діяльності.

Таблиця 1.1 – Користувачі (суб'єкти) аналізу інновацій

Суб'єкти аналізу інновацій	Основні моменти
Інвестори, які надають кошти для реалізації інноваційних проектів	Ступінь вигідності вкладень у підприємство (проект), а також потенціальний ризик втрати інвестицій.
Менеджери та керівники підприємства	Інформація щодо ефективності інноваційної діяльності, її основних результатів і тенденцій їх змін, стану інноваційного потенціалу підприємства. Аналіз цієї інформації дозволяє розробляти управлінські рішення подальшого підвищення ефективності інноваційної діяльності та стійкого функціонування підприємства в цілому.
Покупці й замовники результатів інноваційної діяльності	Інформація, яка свідчить про надійність існуючих ділових зв'язків із підприємством і яка визначає перспективи їх подальшого розвитку.
Працівники підприємства	Відомості про основні результати і перспективи інноваційної діяльності підприємства, гарантії його прибутковості й стабільності, наявність робочих місць і відповідного рівня оплати праці.
Акціонери і власники	Результативність інноваційної діяльності підприємства, його стабільність у майбутньому, оскільки з цим пов'язані наявність і розмір дивідендів, а також ступінь ризику купівлі акцій.
Органи державної влади	Інформація для здійснення покладених на них управлінських функцій, ведення статистичного спостереження.
Громадськість (преса, різні суспільні організації)	Відомості для оцінки вкладу підприємства в інноваційну діяльність регіону і країни в цілому.

Джерело: складено автором

Що стосується критеріїв оцінки інноваційної діяльності, то їх можна поділити на кількісні та якісні, які охоплюють фінансові, економічні, соціальні та технологічні аспекти. Згадані критерії представлені на рис. 1.7. Застосування кількісних і якісних критеріїв дозволяє підприємству оцінити, наскільки успішно впроваджуються новації, а також виявити нові можливості для зростання. Регулярна оцінка допомагає формувати ефективну інноваційну стратегію, зменшувати ризики та підвищувати рейтинг підприємства на ринку. також це чудова нагода залучити потенційних інвесторів для розширення бізнесу зацікавивши його новими унікальними можливостями на довгострокову перспективу.

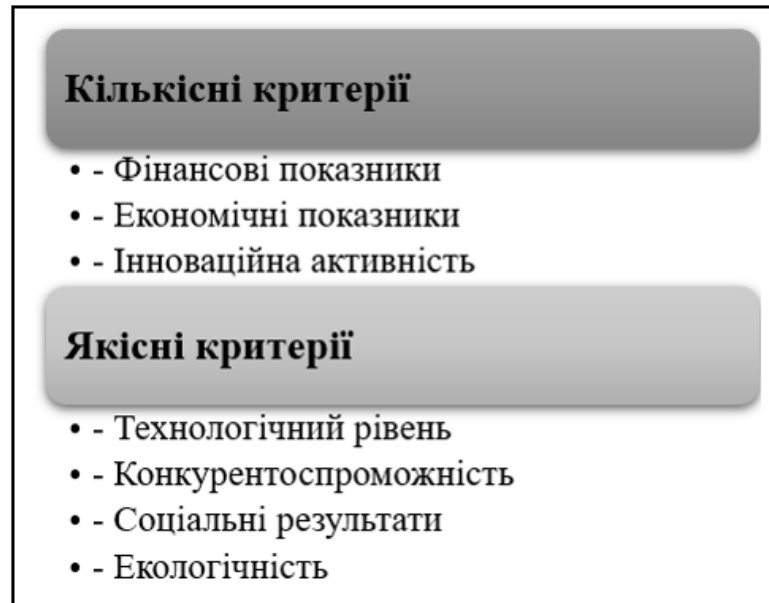

Рисунок 1.7 – Критерії оцінки інноваційної діяльності підприємства
Джерело: складено автором

Одним із **кількісних критеріїв** оцінки інноваційної діяльності підприємства є *фінансові показники* де виникає необхідність у розрахунку рентабельності інновацій, а саме співвідношення доходів від інновацій до витрат на їх реалізацію. Також чистого прибутку, а саме мова іде про прибуток, отриманий завдяки впровадженню новацій. Та індексу інноваційних витрат, а саме розрахунку частка інвестицій у інновації від загальних витрат підприємства.

В межах *економічних показників* варто обчислити зростання продуктивності праці, а саме на скільки відбудеться підвищення ефективності роботи через впровадження нових технологій. Збільшення обсягів виробництва, тобто визначення частки інноваційної продукції в загальному обсязі. Та рівень економії ресурсів, а саме на скільки відбудеться скорочення витрат завдяки інноваціям.

Інноваційна активність передбачає визначення кількості впроваджених нововведень за певний період та частки інноваційної продукції у загальній реалізації.

Розглядаючи **якісні критерії** оцінки інноваційної діяльності підприємства ми повинні визначити *технологічний рівень*, а саме,

відповідність впроваджених інновацій сучасним технологічним стандартам та унікальність і технологічну складність нововведень.

Не менш важливою серед якісних критеріїв є *конкурентоспроможність* де досліджується здатність продукції конкурувати на внутрішніх і зовнішніх ринках, а також зростання ринкової частки завдяки інноваціям.

Показник *соціальної результативності* передбачає визначення змін, а саме підвищення якості продукції чи послуг для споживачів та покращення умов праці працівників через впровадження новітніх технологій.

В той же час не варто забувати і про такий якісний критерій як *екологічність*, яка передбачає визначення впливу нововведень на зменшення негативного впливу на довкілля та впровадження технологій, що сприяють раціональному використанню ресурсів.

Важливу роль при оцінці інноваційної діяльності відіграють методи якими ця оцінка буде проводитись. Насправді в науковій літературі провідними вченими пропонується досить великий спектр методів оцінки, на рис. 1.8 наведено ключові методи оцінки інноваційної діяльності підприємства.

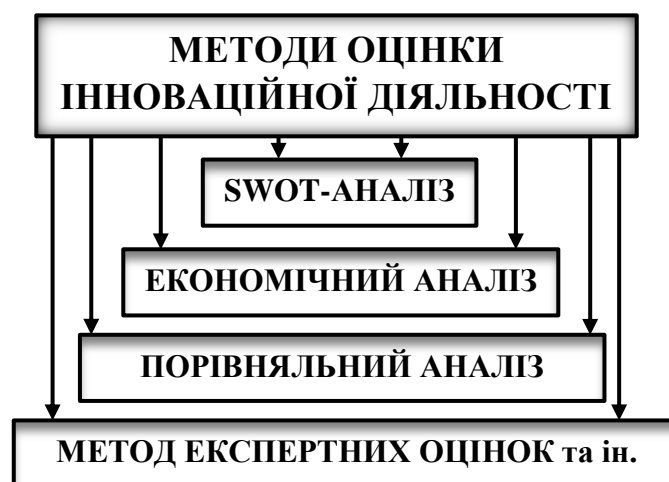

Рисунок 1.8 – Основні методи оцінки інноваційної діяльності

Джерело: складено автором

Економічний аналіз є ключовим інструментом оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. Він дозволяє виявити фінансову результативність впроваджених нововведень, визначити рівень окупності

інвестицій, оцінити економічний вплив інновацій на основні показники діяльності підприємства та прийняти обґрунтовані управлінські рішення.

Розглянемо основні показники економічного аналізу інноваційної діяльності.

1) Рентабельність інновацій (характеризує прибутковість вкладень у нововведення). Високий рівень рентабельності свідчить про успішність інноваційного проекту.

$$P_{\text{інв}} = \frac{\text{Чистий прибуток від інновацій}}{\text{Інвестиції в інновації}} \times 100\% , \quad (1.1)$$

2) Окупність інновацій (визначає час, необхідний для повернення вкладених коштів). Чим коротший період окупності, тим ефективнішим є проект.

$$T_{\text{окуп}} = \frac{\text{Інвестиції в інновації}}{\text{Щорічний чистий прибуток від інновацій}} , \quad (1.2)$$

3) Додана вартість (аналізує економічний ефект від впровадження інновацій через збільшення вартості продукції).

4) Економія витрат (оцінює зниження витрат виробництва або управління завдяки впровадженню інновацій).

$$E_{\text{витрат}} = \text{Витрати до інновацій} - \text{Витрати після інновацій} , \quad (1.3)$$

5) Індекс прибутковості (PI) (характеризує співвідношення дисконтованих доходів і витрат). Якщо $PI > 1$, інновація є економічно ефективною.

$$PI = \frac{\text{Дисконтовані доходи}}{\text{Інвестиційні витрати}} , \quad (1.4)$$

6) Зростання продуктивності праці (показує, як інновації вплинули на обсяг виробництва на одного працівника).

Порівняльний аналіз є одним з важливих методів оцінки інноваційної діяльності підприємства. Він передбачає зіставлення показників інноваційної діяльності з певними базовими значеннями, такими як показники інших підприємств, галузеві стандарти, дані попередніх періодів або стратегічними

цілями. Цей метод дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інноваційної діяльності, визначити тенденції розвитку та формувати ефективні управлінські рішення.

Основними показниками порівняльного аналізу є:

- фінансові показники: витрати на інновації в структурі загальних витрат; рентабельність інноваційних проектів; частка доходу від інноваційної продукції;

- технічні показники: кількість упроваджених технологій за певний період; показник технічного оновлення обладнання; ступінь автоматизації виробничих процесів;

- соціальні показники: поліпшення умов праці завдяки інноваціям; рівень задоволеності працівників впровадженими нововведеннями;

- екологічні показники: скорочення енерговитрат або шкідливих викидів; частка вторинних ресурсів у виробничому процесі.

SWOT-аналіз є одним із найбільш універсальних методів оцінки інноваційної діяльності підприємства. Він дозволяє систематизувати інформацію про внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на інноваційну діяльність, і визначити стратегічні можливості для її вдосконалення. SWOT-аналіз максимально використовує сильні сторони й можливості, мінімізуючи слабкі сторони та загрози. Приклад застосування SWOT-аналізу для оцінки інноваційної діяльності наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. – Приклад застосування SWOT-аналізу для оцінки інноваційної діяльності

Фактор	Приклади
Сильні сторони	Високий рівень кваліфікації інженерного персоналу, доступ до інноваційних технологій.
Слабкі сторони	Недостатній обсяг інвестицій у дослідження та розробки, відсутність фокусу на маркетингу інновацій.
Можливості	Зростання попиту на екологічно чисту продукцію, доступ до міжнародних грантових програм.
Загрози	Висока залежність від імпортованих компонентів, ризики економічної кризи.

Джерело: складено автором

Метод експертних оцінок є ефективним інструментом оцінки

інноваційної діяльності підприємства, що базується на знаннях, досвіді та інтуїції фахівців у відповідній галузі. Цей метод дозволяє аналізувати якісні аспекти інноваційної діяльності, які важко оцінити за допомогою кількісних підходів. Він широко застосовується для прогнозування результатів інновацій, вибору пріоритетних напрямів діяльності, оцінки ризиків та ефективності інноваційних проектів.

Метод експертних оцінок полягає у формуванні групи кваліфікованих фахівців (експертів), які шляхом аналізу та обговорень оцінюють певні аспекти інноваційної діяльності. Результати отримуються у формі думок, оцінок чи рекомендацій експертів, які потім обробляються аналітично.

Метод застосовується у ситуаціях, коли:

- відсутня достатня кількість статистичних або фінансових даних;
- оцінюються якісні характеристики, наприклад, перспективність ідей або ймовірність успіху інноваційного проекту. Серед методів обробки експертних оцінок виділяють наступні:

- метод Дельфі, який заснований на багаторазовому опитуванні експертів з поступовим уточненням оцінок, який сприяє досягненню консенсусу між учасниками;

- метод анкетування, передбачає використання стандартних анкет для збору думок експертів;

- ранжування, тобто експерти впорядковують об'єкти оцінки за значимістю або пріоритетом;

- метод парних порівнянь, передбачає що кожен об'єкт порівнюється з іншими, а експерти визначають його відносну перевагу.

Простим прикладом застосування методу експертних оцінок може бути ситуація коли підприємство розглядає кілька інноваційних проектів для реалізації. В такому разі критерії оцінки будуть наступні: економічна доцільність; технологічна перспективність; ризикованість проекту. В процесі проведення експерти оцінюють кожен проект за шкалою від 1 до 10 за кожним критерієм; результати узагальнюються та аналізуються; проект із найвищим

середнім балом визнається найбільш перспективним для реалізації.

Кожен із розглянутих вище методів оцінки інноваційної діяльності на підприємстві має свої переваги та недоліки які ми узагальнили в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Переваги та обмеження методів оцінки інноваційної діяльності

Метод	Переваги	Обмеження
Економічний аналіз	Об'єктивність: аналіз дозволяє отримати кількісні дані про ефективність інновацій. Комплексність: враховуються як витрати, так і доходи, пов'язані з нововведеннями. Прогностичність: допомагає оцінити майбутні економічні вигоди від впроваджених рішень.	Не враховує якісні аспекти інновацій, такі як вплив на репутацію чи соціальний ефект. Може бути ускладненим через труднощі у прогнозуванні майбутніх доходів або витрат. Вимагає точних вихідних даних для забезпечення достовірності результатів.
Порівняльний аналіз	Об'єктивність: дозволяє оцінити позицію підприємства у конкурентному середовищі. Ідентифікація слабких місць: допомагає виявити проблемні аспекти інноваційної діяльності. Розробка стратегій: формує основу для прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення інноваційної діяльності.	Доступність даних: складно отримати повну та достовірну інформацію про діяльність конкурентів. Суб'єктивність: інтерпретація результатів може залежати від вибору бази порівняння. Неврахування специфіки: галузеві стандарти не завжди відповідають умовам конкретного підприємства.
SWOT-аналіз	Простота застосування: метод легко адаптується до будь-якої сфери діяльності. Комплексний підхід: аналізує як внутрішні, так і зовнішні чинники. Гнучкість: дозволяє адаптувати стратегію залежно від змін у середовищі. Стратегічна орієнтація: допомагає сформулювати практичні рекомендації для підвищення ефективності інноваційної діяльності.	Суб'єктивність: результати аналізу залежать від досвіду та компетенції аналітиків. Відсутність кількісної оцінки: метод не дає чітких фінансових чи технічних показників. Динамічність середовища: зміни у внутрішніх чи зовнішніх факторах можуть швидко зробити результати аналізу застарілими.
Метод експертних оцінок	Гнучкість: метод може застосовуватися для оцінки як кількісних, так і якісних характеристик інноваційної діяльності; Врахування специфіки: досвід і знання експертів дозволяють врахувати нюанси, які не можна оцінити формальними методами; Швидкість отримання результатів: метод дозволяє отримати висновки навіть за відсутності статистичних даних; Широке застосування: використовується для аналізу ризиків, оцінки перспективності інновацій, розробки стратегій тощо.	Суб'єктивність: результати можуть залежати від упереджень або недостатньої об'єктивності експертів; Залежність від кваліфікації експертів: низький рівень компетенції експертів може призвести до помилкових висновків; Складність узгодження: досягнення консенсусу може вимагати значного часу та ресурсів; Відсутність кількісної точності: метод не дає чітких фінансових чи технічних показників.

Джерело: складено автором

Отже, економічний аналіз є важливим інструментом для оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. Він дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо доцільності інвестицій у нововведення,

оптимізації витрат і максимізації економічного ефекту. Порівняльний аналіз при оцінці інноваційної діяльності підприємства, дозволяє виявити конкурентні переваги, визначити позицію на ринку та виявити потенціал для вдосконалення. SWOT-аналіз є також ефективним інструментом для оцінки інноваційної діяльності підприємства, оскільки він дозволяє виявити ключові фактори, які впливають на її успішність. Цей метод сприяє розробці стратегій, які враховують сильні сторони та можливості, а також допомагають мінімізувати вплив слабкостей і загроз. Метод експертних оцінок є особливо актуальним при оцінці інноваційної діяльності підприємства, коли кількісні методи недостатні. Його використання дозволяє врахувати широкий спектр факторів, сформулювати всебічну оцінку інновацій та розробити рекомендації для підвищення ефективності. Проте для мінімізації суб'єктивності результати експертних оцінок доцільно комбінувати з іншими методами аналізу.

Використання цих методів у поєднанні з іншими підходами та інструментами оцінки забезпечує комплексний аналіз інновацій, а також сприяє ефективній оцінці інноваційної діяльності що є запорукою сталому розвитку підприємства.

1.3. Енергетичні інновації як чинник забезпечення енергонезалежності економіки країни

Енергетична незалежність є ключовим фактором економічної безпеки та стабільності держави. У сучасному світі, де енергоресурси відіграють стратегічну роль, розвиток інновацій у сфері енергетики стає основою для досягнення енергонезалежності. Енергетичні інновації спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів, розвиток альтернативних джерел енергії та створення інтелектуальних систем управління енергетикою.

У багатьох країнах, зокрема в Україні, залежність від імпортованих енергоносіїв є суттєвою перешкодою для стабільного економічного розвитку. В умовах військових конфліктів, геополітичних ризиків та нестабільності

світових ринків нафтогазових ресурсів, енергетичні інновації стають важливим інструментом для зменшення залежності від зовнішніх постачань і підвищення внутрішньої енергоефективності.

За своєю сутністю енергетичні інновації – це процес розробки та впровадження нових технологій, методів і систем у сфері виробництва, зберігання, розподілу та споживання енергії. Їх мета – забезпечення сталого розвитку енергетичної галузі, підвищення енергоефективності та зменшення негативного впливу на довкілля. На рис. 1.9 наведено орієнтовну структуру відпуску електроенергії на енергоринок України, яка може суттєво змінюватись в умовах війни та викликів пов'язаних з постійними атаками на енергетичні об'єкти країни.

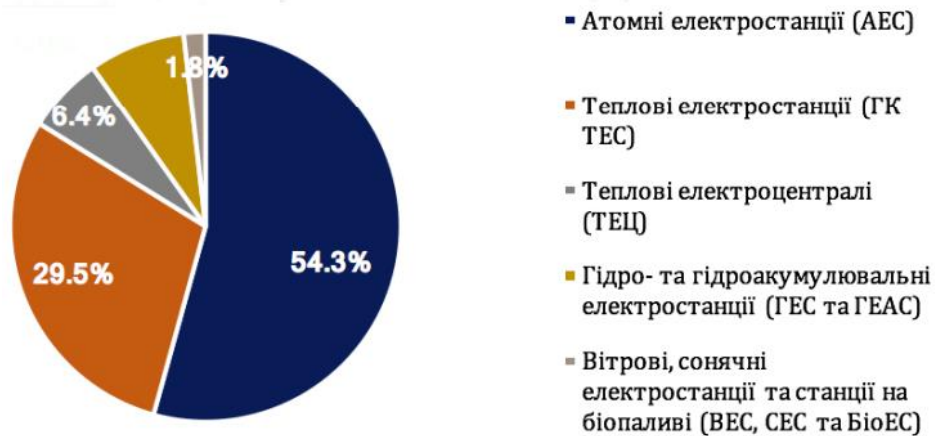

Рисунок 1.9 – Діаграма орієнтовної структури відпуску електроенергії на енергетичний ринок України

Джерело: складено автором за матеріалами [1]

Як бачимо, найбільша частка енергоринку країни припадає на атомну енергію, значну частку складають теплові електростанції, які останнім часом піддаються численним атакам.

За період з 2019 по 2022 роки Україна інтенсивно експортувала електроенергію за межі країни, особливо експорт зріс в 2022 році. Проте в зв'язку зі значними пошкодженнями електромереж в 2023 році починаючи з січня Україна імпортувала електроенергію з Європи. Окрім пошкодження електромереж причиною імпорту стало і тимчасове відновлення та ремонтні роботи на атомних електростанціях, що відповідно зменшило рівень

внутрішнього виробництва електроенергії (рис. 1.10).

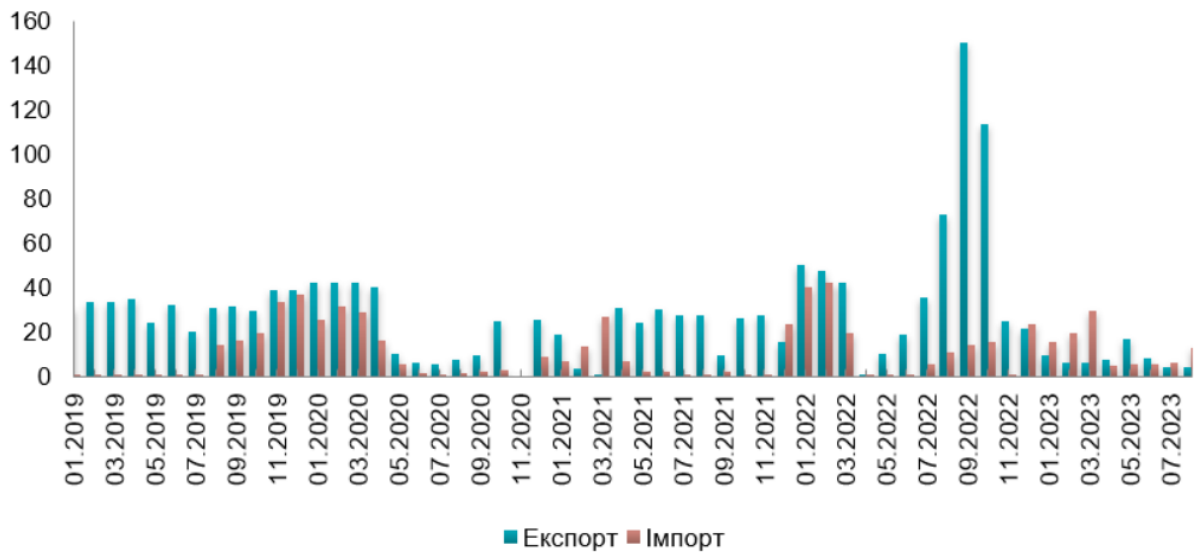

Рисунок 1.10 – Динаміка експорту та імпорту електроенергії в Україні за 2019-2023 роки, у вартісному вираженні млн. доларів США

Джерело: складено автором за матеріалами [2]

Найбільшими споживачами електроенергії є традиційно промисловість та населення (рис. 1.11).

Рисунок 1.11 – Структура споживання електроенергії в

середньому у натуральному вираженні в 2022-2023 роках

Джерело: складено автором за матеріалами [3]

Протягом останніх п'яти років Україна демонструє суттєві зміни у своєму енергетичному профілі, поступово рухаючись у напрямку енергетичної незалежності. До 2023 року країна не лише забезпечувала власні енергетичні потреби, але й експортувала електроенергію. Відбувається трансформація структури виробництва та споживання енергії, яка супроводжується активним впровадженням інноваційних рішень.

Розвиваються технології акумулювання енергії, що забезпечують стабільність енергопостачання. Відновлювана енергетика, зокрема розподілена генерація, набуває все більшого поширення, що сприяє диверсифікації джерел енергії та зниженню залежності від викопного палива. Значний прогрес спостерігається у впровадженні «розумних» систем обліку та управління енергоспоживанням, які дозволяють оптимізувати використання ресурсів і зменшувати енерговитрати.

Крім того, активно модернізується енергетична інфраструктура: будуються та вдосконалюються лінії передачі, інтегруються цифрові технології для моніторингу та управління енергетичними системами, стимулюється локальне виробництво обладнання для відновлюваної енергетики. Ці зміни не лише підвищують стійкість енергосистеми України, але й сприяють створенню нових робочих місць, залученню інвестицій та зміцненню позицій країни на міжнародному енергетичному ринку.

Розглянемо більш детально основні напрями енергетичних інновацій які представлено на рис. 1.12.

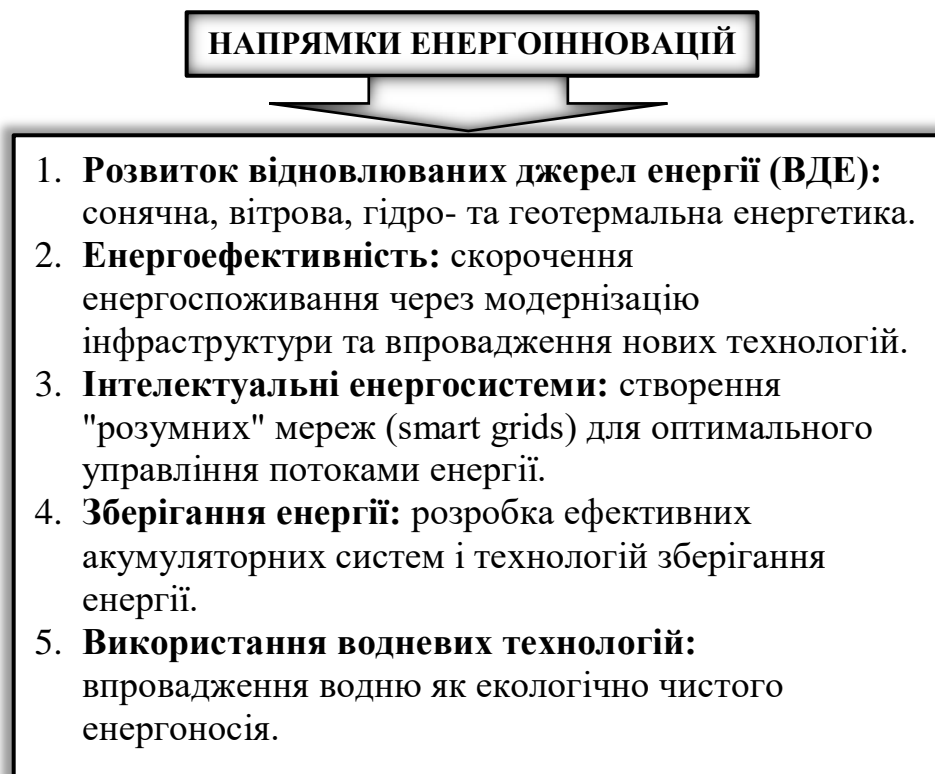

Рисунок 1.12 - Енергетичні інновації як чинник енергонезалежності

Джерело: складено автором

Відновлювані джерела енергії (ВДЕ) займають дедалі важливіше місце у глобальній енергетиці, стаючи ключовим напрямком інновацій. Зростання попиту на енергію, вичерпність традиційних енергоресурсів, загроза екологічних катастроф і необхідність зменшення викидів парникових газів роблять розвиток ВДЕ невід’ємною частиною сучасної енергетичної політики. У багатьох країнах світу, включаючи Україну, цей напрямок набуває пріоритетного значення, що обумовлює значні інвестиції в інноваційні технології.

Енергоефективність – це один із ключових напрямків сучасних енергетичних інновацій, який спрямований на зменшення витрат енергоресурсів при збереженні або підвищенні рівня їх використання. Зростаючий попит на енергоресурси, загроза кліматичних змін і вичерпність традиційних джерел енергії зумовлюють необхідність розробки інноваційних рішень у сфері енергоефективності. Для багатьох країн, включаючи Україну, цей напрям є важливим інструментом для досягнення енергетичної незалежності, зниження навантаження на енергосистему та зменшення витрат у промисловості, транспорті та побуті. Іншими словами енергоефективність – це раціональне використання енергоресурсів, яке забезпечує максимальну результативність з найменшими втратами. Інновації в цій сфері спрямовані на розробку нових технологій, удосконалення обладнання та впровадження сучасних систем управління енергоспоживанням.

Інтелектуальні енергосистеми (smart grids) є сучасним напрямком енергетичних інновацій, який забезпечує підвищення ефективності, надійності та адаптивності енергетичних мереж. Вони інтегрують цифрові технології, інструменти автоматизації та децентралізовані джерела енергії для створення гнучкої, стабільної та екологічно безпечної системи постачання енергії. Smart grids дозволяють оптимізувати виробництво, передачу та споживання енергії, забезпечуючи зниження витрат і підвищення якості послуг для споживачів. Smart grids – це електроенергетичні системи нового покоління, що базуються на інтеграції традиційних енергомереж із цифровими технологіями,

автоматизованими системами моніторингу, управління й аналізу. Основна мета – забезпечення збалансованого використання енергоресурсів із мінімізацією втрат та максимізацією ефективності.

Зберігання енергії є одним із ключових напрямків сучасних енергетичних інновацій, спрямованих на вирішення проблем нестабільності енергопостачання та інтеграції відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Розвиток технологій зберігання дозволяє оптимізувати використання енергоресурсів, забезпечити стабільність енергосистеми та підвищити ефективність її роботи. Це особливо актуально в умовах глобальної енергетичної трансформації, орієнтованої на декарбонізацію та зростання ролі ВДЕ. Системи зберігання енергії (Energy Storage Systems, ESS) забезпечують накопичення надлишкової енергії під час її виробництва для подальшого використання у періоди пікового попиту або нестачі генерації.

Водневі технології є перспективним напрямком енергетичних інновацій, який здатний трансформувати сучасну енергетику, забезпечити сталий розвиток економіки та зменшити залежність від викопного палива. Використання водню як енергоносія відкриває нові можливості для створення екологічно безпечних систем генерації, зберігання та транспортування енергії. Завдяки своїм унікальним властивостям водень може стати основою для декарбонізації різних секторів економіки, включаючи промисловість, транспорт та енергетику. Водневі технології охоплюють усі аспекти використання водню як енергоресурсу: його виробництво, зберігання, транспортування та застосування. Водень є універсальним енергоносієм, який можна використовувати як паливо для транспорту, генерацію електроенергії чи тепла, а також як сировину для промисловості.

В Додатку А наведено основні переваги розвитку енергетичних інновацій та перешкоди з якими можна зіткнутися при їх розвитку та впровадженні.

Розвиток відновлюваних джерел енергії є ключовим напрямком енергетичних інновацій. Інтеграція новітніх технологій, розвиток

інфраструктури для ВДЕ та підтримка з боку держави створюють передумови для досягнення енергонезалежності та зміцнення позицій країни на міжнародному ринку зеленої енергетики.

Енергоефективність також є одним із напрямів енергетичних інновацій. Впровадження інновацій у цій сфері дозволяє не лише знизити витрати на енергоресурси, але й забезпечити довгостроковий позитивний вплив на екологію, економіку та суспільство. Державна підтримка, активне інвестування в інновації та популяризація енергоефективних технологій – основні умови успішного розвитку цього напрямку.

Інтелектуальні енергосистеми (smart grids) є перспективним напрямком енергетичних інновацій, що сприяє підвищенню ефективності, надійності та екологічності енергетичних мереж. Їх розвиток дозволяє забезпечити інтеграцію відновлюваних джерел енергії, зменшити витрати на передачу та споживання енергії, а також підвищити якість послуг для споживачів. Для успішного впровадження smart grids необхідні інвестиції в інфраструктуру, розвиток цифрових технологій і підготовка кваліфікованих фахівців.

Зберігання енергії є одним з напрямків енергетичних інновацій, який сприяє підвищенню стабільності енергосистем. Розвиток цих технологій відкриває нові можливості для досягнення енергонезалежності, зниження вуглецевого сліду та підвищення ефективності енергетичного сектору. Подальше вдосконалення технологій, зниження їх вартості та державна підтримка є критичними для масштабного впровадження систем зберігання енергії.

Водневі технології є надважливим елементом глобальної енергетичної трансформації, спрямованої на декарбонізацію та підвищення енергонезалежності. Прискорення розвитку водневих технологій потребує державної підтримки, інвестицій у наукові дослідження та розбудови інфраструктури, що дозволить перетворити водень на ключовий елемент енергетичної системи майбутнього.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»

2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Для загальної характеристики досліджуваного підприємства використовується інформація, представлена на офіційному веб-сайті ПрАТ «Кіровоградобленерго», а також дані, викладені в Статуті товариства.

Повна назва підприємства – Приватне акціонерне товариство «Кіровоградобленерго». Тип підприємства визначається як акціонерне товариство приватної форми власності.

Правова основа діяльності регулюється Статутом ПрАТ «Кіровоградобленерго», який встановлює юридичні, економічні та організаційні засади функціонування товариства (Додаток Б). Статут визначає ключові напрями діяльності підприємства, цілі його функціонування, структуру управління та права учасників.

На основі положень Статуту були визначені основні цілі та види діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго», які візуалізовано на рисунках 2.1 та 2.2. Цілі діяльності компанії спрямовані на забезпечення надійного енергопостачання, розвиток електромереж, оптимізацію енергетичних процесів та підвищення якості послуг для споживачів. Види діяльності включають виробництво, транспортування, постачання електроенергії, а також обслуговування та модернізацію електромереж.

Варто зазначити, що ПрАТ «Кіровоградобленерго» також реалізує соціальні ініціативи, спрямовані на покращення умов праці персоналу та підтримку місцевих громад. Особливу увагу приділяють впровадженню інноваційних рішень у сфері енергетики, що дозволяє компанії адаптуватися

до сучасних викликів та підтримувати стійкість енергосистеми регіону.

Рисунок 2.1 – Основні цілі діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Джерело: складено автором за матеріалами додатку Б

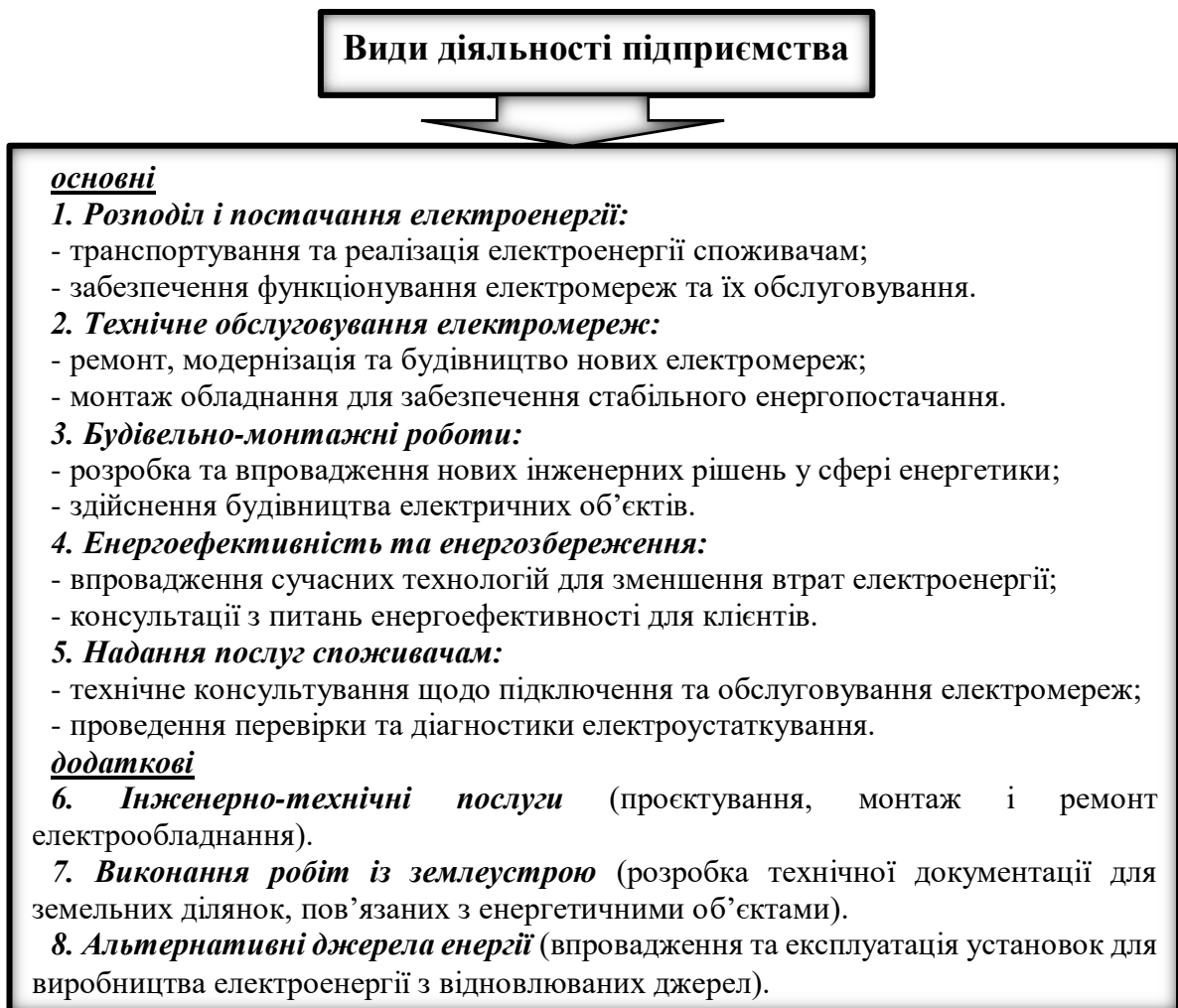

Рисунок 2.2 – Основні та додаткові види діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Джерело: складено автором за матеріалами додатку Б

Як компанія критичної інфраструктури, ПрАТ «Кіровоградобленерго» виконує стратегічно важливі функції для забезпечення енергетичної безпеки регіону, що включає в себе швидке реагування на аварійні ситуації та забезпечення безперебійного енергопостачання у кризових умовах.

Таким чином, діяльність підприємства охоплює широкий спектр задач, спрямованих на забезпечення енергетичних потреб споживачів, модернізацію інфраструктури та підтримку економічної стабільності регіону.

ПрАТ «Кіровоградобленерго» має структуру, яка відповідає вимогам законодавства України та внутрішнім статутним положенням. Її основними елементами є органи управління, контрольні органи та функціональні підрозділи (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Загальна організаційна структура

ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Джерело: складено автором за матеріалами додатку Б

Основними функціями загальних зборів акціонерів є:

- затвердження стратегічних рішень, зокрема змін до Статуту;
- обрання членів Наглядової ради;
- затвердження звітності, розподілу прибутку і покриття збитків;

- прийняття рішень щодо ліквідації чи реорганізації товариства.

Основними функціями контрольних органів товариства є:

- контроль за діяльністю виконавчого органу (Правління);
- призначення і звільнення членів Правління;
- розгляд і затвердження ключових фінансових документів;
- оцінка ризиків та розробка рекомендацій для розвитку товариства.

Основними функціями виконавчих органів товариства є:

- організація господарської діяльності підприємства;
- виконання рішень Загальних зборів і Наглядової ради;
- розробка і реалізація стратегічних планів;
- управління фінансовими ресурсами, персоналом та активами.

Основними функціями внутрішніх органів контролю є:

- проведення ревізій і аудитів;
- оцінка фінансової звітності та виявлення порушень;
- звітування перед Загальними зборами акціонерів.

Взаємодія структурних елементів здійснюється наступним чином.

Загальні збори акціонерів приймають стратегічні рішення, які виконують Правління і контролюють Наглядова рада та Ревізійна комісія. Функціональні підрозділи забезпечують реалізацію конкретних завдань і підтримують основну діяльність компанії. Взаємодія між органами спрямована на досягнення цілей товариства, а саме, забезпечення стабільного енергопостачання та отримання прибутку.

ПрАТ "Кіровоградобленерго" виконує функції критичної інфраструктури, тому структура передбачає оперативне управління кризовими ситуаціями та дотримання спеціальних нормативів у сфері енергетики. Це включає створення додаткових підрозділів для роботи у військових чи надзвичайних умовах.

Структура ПрАТ "Кіровоградобленерго" є багаторівневою, гнучкою і забезпечує баланс між стратегічним управлінням, оперативним керівництвом та ефективним контролем за діяльністю товариства. Це дозволяє компанії

відповідати вимогам сучасного енергетичного ринку та потребам критичної інфраструктури.

Фінансова діяльність ПрАТ "Кіровоградобленерго" спрямована на забезпечення стабільності підприємства як суб'єкта критичної інфраструктури в енергетичній галузі. Вона включає управління фінансовими ресурсами, формування прибутку, залучення інвестицій і контроль витрат.

Таким чином, Статут є головним документом, який регламентує діяльність компанії відповідно до чинного законодавства України. У цьому документі детально описані всі ключові аспекти функціонування товариства, включаючи права та обов'язки акціонерів, структуру управління, фінансову політику, порядок взаємодії між учасниками, а також процедури ліквідації.

Статут виконує роль основного орієнтира для організації діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго», забезпечуючи відповідність управлінських рішень і операційних процесів вимогам законодавства. Він також слугує базою для розробки внутрішніх регламентів та інструкцій, які сприяють ефективному управлінню компанією.

Крім того, Статут є важливим інструментом забезпечення прозорості та передбачуваності у відносинах між акціонерами, сприяючи захисту їхніх прав та інтересів. У ньому визначені принципи прийняття управлінських рішень, механізми вирішення спірних питань і створення стабільного правового середовища для реалізації стратегічних цілей компанії.

2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Аналіз фінансово-господарської діяльності є ключовим інструментом для оцінки ефективності роботи підприємства, його фінансової стійкості, платоспроможності та здатності до подальшого розвитку. Він дозволяє виявити сильні та слабкі сторони діяльності, оцінити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на результати роботи, а також визначити резерви для

покращення показників. У сучасних умовах, які характеризуються кризовими явищами в економіці та значною нестабільністю, проведення такого аналізу є особливо важливим для розробки обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз фінансово-господарської діяльності охоплює дослідження основних аспектів діяльності підприємства, зокрема аналіз активів, пасивів, доходів, витрат, фінансових результатів, ліквідності, рентабельності та оборотності.

Нашим завданням є провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго». Для даного аналізу будемо використовувати форми звітності №1 «Баланс» та форму звітності №2 «Звіт про фінансові результати» за останні три роки з 2021 по 2023 роки. З форми звітності №2 «Баланс» ми зможемо дізнатися яка ситуація на підприємстві з майновим станом. Тобто першим етапом дослідження буде аналіз активної частини балансу за досліджуваний період. Детальна структура активу балансу наведена на рис. 2.4.

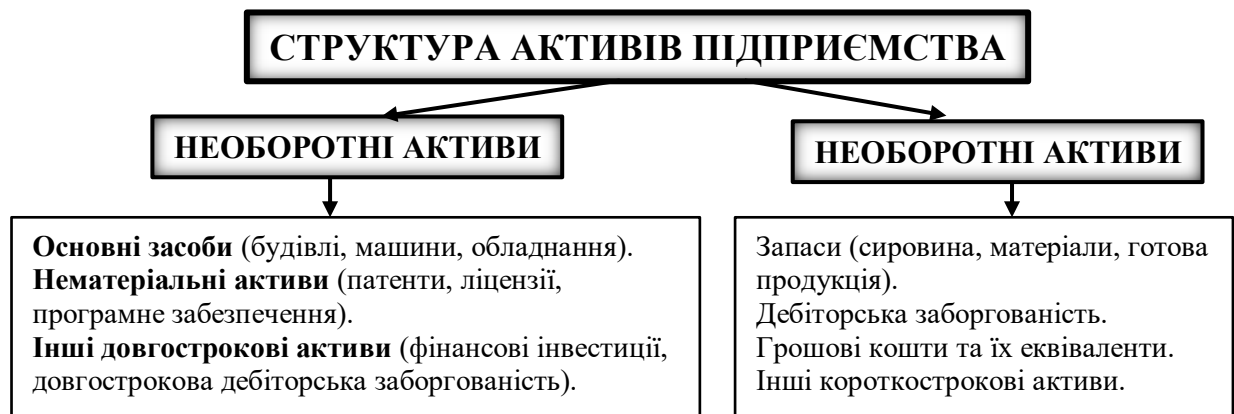

Рисунок 2.4 – Структура активів підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

Надалі варто провести оцінку активів в динаміці за досліджуваний період. Тобто за три останні роки 2021, 2022 та 2023, згідно Додатків Б, В, Г. це дасть можливість помітити позитивні та негативні тенденції показників в майновому стані ПрАТ «Кіровоградобленерго» (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз активів ПрАТ "Кіровоградобленерго" за 2021-2023 роки

Показник	Код рядка Ф1	2021	2022	2023	Відхилення 2023-2021
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	9 227,00	9 727,00	8 678,00	-549,00
первісна вартість	1001	20 648,00	24 739,00	27 947,00	7 299,00
накопичена амортизація	1002	11 421,00	15 012,00	19 269,00	7 848,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	45 141,00	76 462,00	30 629,00	-14 512,00
Основні засоби	1010	2 739 913,00	2 606 817,00	2 514 076,00	-225 837,00
первісна вартість	1011	3 871 912,00	4 046 952,00	4 205 023,00	333 111,00
знос	1012	1 131 999,00	1 440 135,00	1 690 947,00	558 948,00
Усього за розділом I	1095	2 794 281,00	2 693 006,00	2 553 383,00	-240 898,00
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	31 067,00	56 001,00	52 212,00	21 145,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 739,00	40 824,00	115 684,00	93 945,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	13 550,00	10 116,00	4 980,00	-8 570,00
з бюджетом	1135	5,00	15 144,00	15 135,00	15 130,00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	15 139,00	15 135,00	15 135,00
Гроші та їх еквіваленти	1165	46 398,00	30 290,00	23 825,00	-22 573,00
Інші оборотні активи	1190	5 015,00	17 542,00	59 532,00	54 517,00
Усього за розділом II	1195	117 774,00	169 917,00	271 368,00	153 594,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0	0,00
Баланс	1300	2 912 055,00	2 862 923,00	2 824 751,00	-87 304,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків В; Г; Д

За результатами аналізу активів ПрАТ "Кіровоградобленерго" за 2021–2023 роки встановлено, що загальна балансова вартість активів зменшилася на 87 304,00 тис. грн, що обумовлено значним скороченням необоротних активів. Основні засоби втратили 225 837,00 тис. грн через суттєве зростання зносу на 558 948,00 тис. грн, тоді як первісна вартість збільшилась лише на 333 111,00 тис. грн. Це свідчить про недостатній рівень оновлення матеріальної бази підприємства. Незавершені капітальні інвестиції також знизилися на 14 512,00 тис. грн, що може вказувати на завершення проєктів або зменшення інвестиційної активності.

Оборотні активи показали позитивну динаміку, зокрема, їх зростання склало 153 594,00 тис. грн. Значне збільшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги (на 93 945,00 тис. грн) може свідчити про проблеми з поверненням боргів або розширення обсягів реалізації

продукції.

Одночасно спостерігається скорочення грошових коштів на 22 573,00 тис. грн, що може вказувати на використання ресурсів для фінансування операційних витрат або інвестицій.

Позитивним фактором є зростання інших оборотних активів на 54 517,00 тис. грн, що свідчить про диверсифікацію джерел ліквідності.

Для покращення фінансового стану ПрАТ "Кіровоградобленерго" рекомендуємо:

- оптимізувати структуру необоротних активів, активізувати оновлення основних засобів шляхом залучення додаткових інвестицій або впровадження програм модернізації обладнання та забезпечити ефективніше використання амортизованих активів та планувати їх заміну;

- управління оборотними активами, а саме, посилити контроль за дебіторською заборгованістю, зокрема, впровадити більш жорсткі умови розрахунків із контрагентами, оптимізувати управління запасами, щоб уникнути їх надлишку чи дефіциту та розробити стратегію підвищення ліквідності, зокрема, через збільшення грошових коштів та прискорення оборотності активів;

- інвестиційна політика, яка передбачає збільшити обсяги капітальних інвестицій для розширення матеріальної бази та впровадження сучасних технологій та проводити регулярний моніторинг завершення інвестиційних проєктів для підвищення їхньої ефективності;

- фінансова стратегія, а саме, впровадити заходи щодо зменшення зносу основних засобів за рахунок інноваційних технологій і підвищення ефективності використання активів та розробити плани довгострокового фінансування, що сприятимуть зростанню необоротних активів і зниженню залежності від амортизаційного зносу.

Після проведення аналізу майнового стану виникає необхідність в розрахунках таких показників які наведено на рис. 2.5.

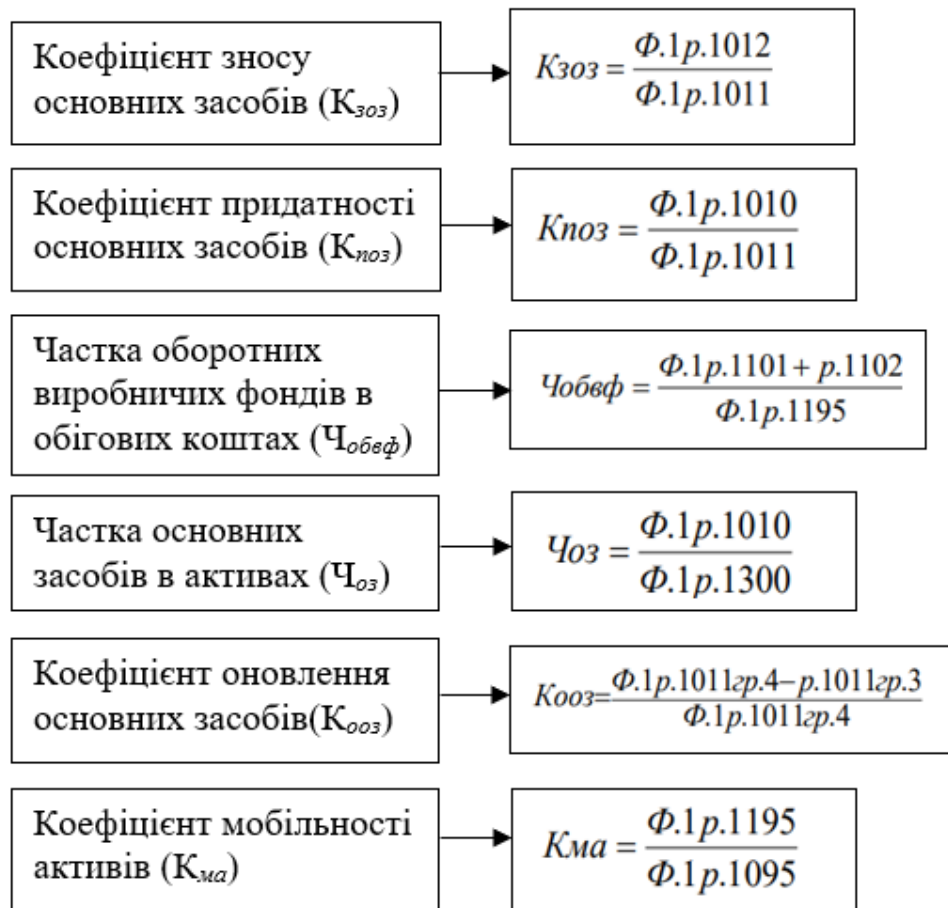

Рисунок 2.5 – Показники оцінки майнового стану підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

Результати розрахунку зазначених показників наводимо в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Розрахунок показників майнового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№ з/п	Назва показника	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,940	0,910	0,890
2	Коефіцієнт придатності основних засобів	0,292	0,355	0,402
3	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,707	0,644	0,597
4	Частка основних засобів в активах	0,263	0,329	0,192
5	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,090	0,043	0,037
6	Коефіцієнт мобільності активів	0,042	0,063	0,106

Джерело: розраховано автором за матеріалами таблиці 2.1

Коефіцієнт зносу основних засобів показує зниження з 0,940 у 2021 році до 0,890 у 2023 році, що свідчить про зменшення частки зношених основних засобів у їх загальній вартості. Це є позитивною тенденцією, яка може

свідчити про часткове оновлення основних засобів або списання найбільш зношених об'єктів.

Необхідно продовжувати інвестиції в оновлення основних засобів для подальшого зменшення коефіцієнта зносу, що сприятиме підвищенню ефективності їх використання.

Коефіцієнт придатності основних засобів показав зростання з 0,292 у 2021 році до 0,402 у 2023 році демонструє підвищення частки придатних до використання основних засобів. Це вказує на позитивну динаміку покращення стану матеріально-технічної бази підприємства.

Необхідно підтримувати цю тенденцію шляхом планового технічного обслуговування та модернізації основних засобів.

Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах демонструє зниження частки з 0,707 у 2021 році до 0,597 у 2023 році свідчить про скорочення обсягів оборотних виробничих фондів у загальному складі обігових коштів. Це може бути наслідком зміщення структури обігових коштів на користь інших складових.

Оцінити причини зменшення частки оборотних виробничих фондів і, за необхідності, збільшити їх обсяги для забезпечення стабільного виробничого процесу.

Частка основних засобів в активах показує, що значення показника знизилось із 0,263 у 2021 році до 0,192 у 2023 році, що вказує на зменшення долі основних засобів у загальній структурі активів підприємства. Це може бути пов'язано зі зростанням оборотних активів або недостатнім оновленням основних засобів.

Необхідно збільшити інвестиції в основні засоби, що дозволить підвищити їх частку в активах та забезпечити довгострокову стабільність.

Коефіцієнт оновлення основних засобів знизився. Значення показника має негативну тенденцію: з 0,090 у 2021 році до 0,037 у 2023 році, що вказує на уповільнення темпів оновлення основних засобів. Це свідчить про зниження інвестиційної активності підприємства у напрямку модернізації.

Спрямувати ресурси на активніше оновлення основних засобів, зокрема, через закупівлю сучасного обладнання для покращення виробничих процесів.

Коефіцієнт мобільності активів показав збільшення. Зростання показника з 0,042 у 2021 році до 0,106 у 2023 році свідчить про підвищення частки мобільних (оборотних) активів у загальній структурі активів. Це позитивний сигнал, оскільки свідчить про підвищення гнучкості підприємства у використанні ресурсів.

Підтримувати збалансоване співвідношення мобільних та немобільних активів, враховуючи потреби операційної діяльності та довгострокові інвестиційні плани. Зазначені показники для наочності відображені на рис. 2.6.

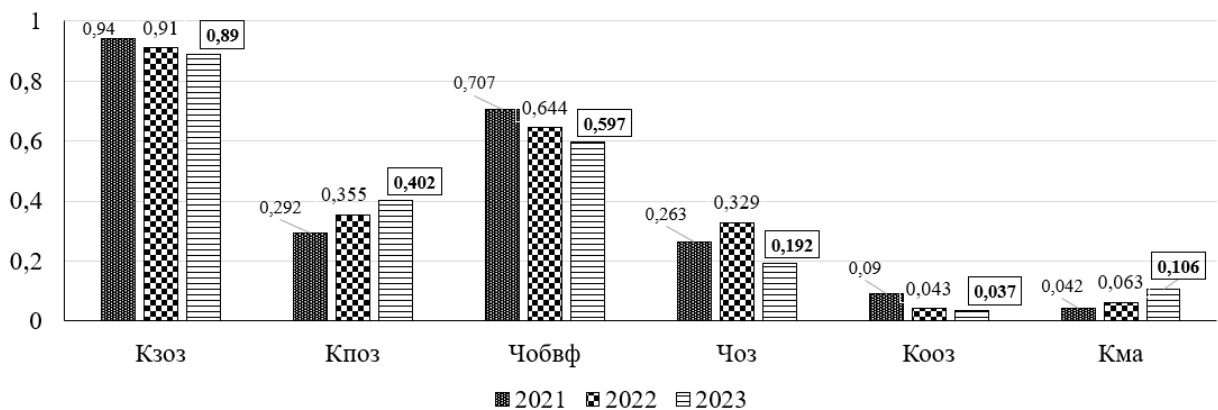

Рисунок 2.6 - Динаміка показників майнового стану

ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2021 по 2023 роки

Джерело: побудовано автором за матеріалами таблиці 2.2

Розглянемо за допомогою яких фінансових джерел відбувається формування майнового стану, тобто пасивна сторона балансу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз пасивної частини балансу ПрАТ "Кіровоградобленерго" за 2021-2023 роки

Показник	Код рядка Ф1	2021	2022	2023	Відхилення 2023-2021
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1400	29 844,00	29 844,00	29 844,00	0,00
Капітал у дооцінках	1405	1 098 277,00	959 620,00	857 728,00	-240 549,00
Додатковий капітал	1410	102 060,00	102 060,00	102 060,00	0,00
Резервний капітал	1415	4 481,00	4 481,00	4 481,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 000 094,00	1 169 617,00	1 014 222,00	14 128,00
Усього за розділом I	1495	2 234 756,00	2 265 622,00	2 008 335,00	-226 421,00

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	200 109,00	184 009,00	177 404,00	-22 705,00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 787,00	1 938,00	942,00	-1 845,00
Усього за розділом II	1595	202 896,00	185 947,00	178 346,00	-24 550,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	5 000,00	1,00	5 000,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 469,00	1 469,00	1 469,00	0
товари, роботи, послуги	1615	17 614,00	88 511,00	337 342,00	319 728,00
розрахунками з бюджетом	1620	36 698,00	21 954,00	23 587,00	-13 111,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	11 302,00	0	0	-11 302,00
розрахунками зі страхування	1625	5 883,00	4 354,00	4 919,00	-964,00
розрахунками з оплати праці	1630	21 165,00	16 561,00	19 847,00	-1 318,00
Поточні забезпечення	1660	75 136,00	102 768,00	108 876,00	33 740,00
Інші поточні зобов'язання	1690	93 954,00	46 982,00	68 165,00	-25 789,00
Усього за розділом III	1695	474 403,00	411 354,00	638 070,00	163 667,00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0
Баланс	1900	2 912 055,00	2 862 923,00	2 824 751,00	-87 304,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків В; Г; Д

З таблиці видно, що зареєстрований капітал (29 844,00 тис. грн) залишився незмінним протягом 2021–2023 років. Це свідчить про відсутність додаткової емісії акцій чи змін у статутному капіталі. У разі потреби залучення додаткових інвестицій можна розглянути збільшення зареєстрованого капіталу через випуск нових акцій.

Капітал у дооцінках зменшився на 240 549,00 тис. грн. Це може свідчити про переоцінку активів або їх списання. Буде добре, якщо проводити регулярний моніторинг вартості активів і прагнути збереження їх ринкової вартості шляхом підтримки в належному технічному стані.

Додатковий капітал та резервний капітал залишилися стабільними. Їх значення не змінилися за аналізований період. Рекомендуємо розглянути можливість поповнення резервного капіталу для посилення фінансової стійкості підприємства.

Нерозподілений прибуток збільшився на 14 128,00 тис. грн. Незважаючи на позитивну динаміку, у 2023 році спостерігається зниження порівняно з 2022

роком, що може свідчити про зменшення рентабельності. Буде добре розробити стратегію підвищення прибутковості через оптимізацію витрат і збільшення обсягів реалізації продукції.

Усього за розділом I «Власний капітал» зменшився на 226 421,00 тис. грн, що є негативним сигналом для фінансової стабільності підприємства. Забезпечити зростання власного капіталу можна шляхом реінвестування прибутку та залучення стратегічних партнерів.

Розглядаючи «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» ми бачимо, що відстрочені податкові зобов'язання зменшились на 22 705,00 тис. грн, що може свідчити про поступове погашення цих зобов'язань. Варто зберігати контроль над динамікою податкових зобов'язань для уникнення ризику збільшення податкового навантаження.

Інші довгострокові зобов'язання також зменшилися на 1 845,00 тис. грн, що вказує на зниження фінансових ризиків у довгостроковій перспективі. Варто за можливості уникати накопичення нових довгострокових зобов'язань.

Усього за розділом II зменшення довгострокових зобов'язань на 24 550,00 тис. грн є позитивним сигналом, оскільки це покращує фінансову стійкість підприємства. Рекомендуємо і надалі продовжувати працювати над зниженням боргового навантаження.

«Поточні зобов'язання і забезпечення» показують, що короткострокові кредити банків залишились на рівні 2021 року (5 000,00 тис. грн), що свідчить про стабільність у короткостроковому фінансуванні. Рекомендуємо зберігати обсяг короткострокового кредитування на оптимальному рівні.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла на 319 728,00 тис. грн, що вказує на збільшення зобов'язань перед постачальниками. Рекомендуємо посилити контроль за кредиторською заборгованістю та домовитися про більш вигідні умови оплати з контрагентами.

Розрахунки з бюджетом знизились на 13 111,00 тис. грн, що може свідчити про зменшення податкових платежів через скорочення прибутку або інших доходів. Рекомендуємо забезпечити своєчасну сплату податкових

зобов'язань для уникнення штрафних санкцій.

Поточні забезпечення зросли на 33 740,00 тис. грн, що вказує на збільшення резервів під можливі ризики чи майбутні витрати. Виникає необхідність у збалансуванні обсягу поточних забезпечень із реальними потребами підприємства.

Інші поточні зобов'язання знизилися на 25 789,00 тис. грн, що є позитивним сигналом щодо зменшення загального боргового навантаження.

Рекомендуємо продовжувати знижувати інші зобов'язання для покращення фінансової ліквідності.

Усього за розділом III зростання поточних зобов'язань на 163 667,00 тис. грн є негативною тенденцією, яка може ускладнити фінансову діяльність у короткостроковій перспективі. Буде добре, якщо оптимізувати управління поточними зобов'язаннями та збалансувати їх обсяг із наявними активами.

Після проведеного аналізу пасивної частини балансу варто розрахувати наступні показники які наведено на рис. 2.7.

Рисунок 2.7 - Відносні показники ліквідності підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

Виходячи з методології розрахунків показників які наведено на рис. 2.7, а саме відносних показників ліквідності досліджуваного підприємства результати розрахунків наведемо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Розрахунок відносних показників ліквідності на досліджуваному підприємстві ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№ з/п	Назва показника	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,097803	0,073635	0,037339
2	Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,76	3,68	7,34
3	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,248257	0,413068	0,425295
4	Показник покриття	0,248257	0,413068	0,425295
5	Показник співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	0,467613	0,52024	0,356637

Джерело: розраховано автором за матеріалами таблиці 2.3

З розрахунків таблиці ми бачимо, що коефіцієнт абсолютної ліквідності має негативну тенденцію за досліджуваний період. Значення показника знизилося з 0,097803 у 2021 році до 0,037339 у 2023 році, що свідчить про зниження здатності підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів (грошових коштів). Така динаміка є негативною та може свідчити про недостатній рівень грошових коштів у підприємства. Варто оптимізувати управління оборотними активами, особливо грошовими коштами та розглянути можливість залучення додаткового фінансування або кредитних ліній для підвищення ліквідності.

В той же час коефіцієнт проміжної ліквідності значно зріс. Значення значно зросло з 1,76 у 2021 році до 7,34 у 2023 році, що вказує на покращення здатності підприємства покривати поточні зобов'язання за рахунок високоліквідних активів, таких як дебіторська заборгованість. Це позитивна тенденція. Рекомендуємо підтримувати рівень високоліквідних активів і забезпечити своєчасний контроль за погашенням дебіторської заборгованості, а також уникати непродуктивного накопичення дебіторської заборгованості.

Значення коефіцієнта поточної ліквідності збільшилося з 0,248257 у 2021 році до 0,425295 у 2023 році, але залишається нижчим за нормативне

значення (1,0), що свідчить про недостатню ліквідність підприємства для повного покриття поточних зобов'язань. Варто збільшити обсяг оборотних активів шляхом підвищення ефективності управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами та зменшити обсяг поточних зобов'язань шляхом переговорів із постачальниками про відтермінування платежів.

Показник покриття повторює значення коефіцієнта поточної ліквідності (0,425295 у 2023 році), що вказує на ті ж проблеми із забезпеченням покриття зобов'язань.

Показник співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості демонструє зменшення. Значення показника зменшилося з 0,467613 у 2021 році до 0,356637 у 2023 році, що свідчить про зростання кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською. Це може вказувати на залежність підприємства від зовнішнього фінансування та складнощі з поверненням дебіторських боргів. Варто посилити контроль за дебіторською заборгованістю, зокрема вдосконалити роботу з клієнтами-боржниками та розглянути заходи для зниження кредиторської заборгованості, наприклад, узгодження більш сприятливих умов із постачальниками (рис. 2.8).

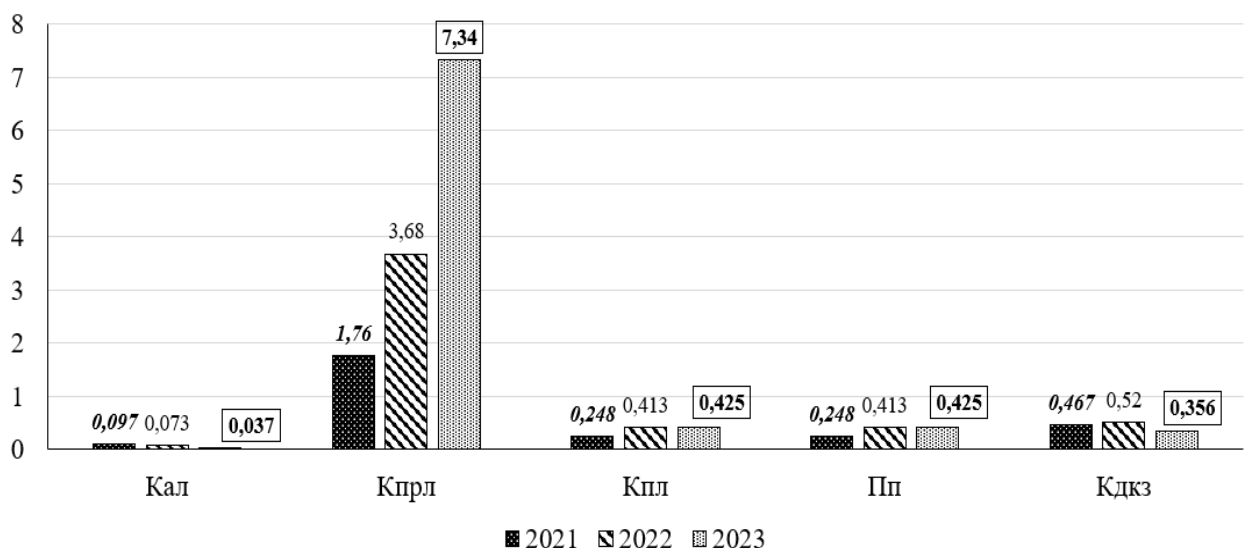

Рисунок 2.8 – Динаміка відносних показників ліквідності

ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2021 по 2023 роки

Джерело: побудовано автором за матеріалами таблиці 2.2

Рекомендуємо збільшити рівень грошових коштів і високоліквідних активів для покращення коефіцієнта абсолютної ліквідності. Також варто удосконалити політику управління дебіторською та кредиторською заборгованістю для підтримання оптимального співвідношення між ними.

Ситуація значно покращиться якщо забезпечити зростання оборотних активів і покращити структуру короткострокових зобов'язань для досягнення нормативного рівня коефіцієнта поточної ліквідності. Хорошою практикою є оптимізація операційних витрати та посилити контроль над фінансовими потоками для підвищення платоспроможності підприємства.

2.3. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Оцінка фінансового стану підприємства критичної інфраструктури енергетичного сектору економіки – це процес комплексного аналізу фінансових показників підприємства з метою визначення його здатності забезпечувати стійке функціонування, виконувати свої зобов'язання перед партнерами, інвесторами та державою, а також адаптуватися до зовнішніх економічних та галузевих викликів.

Оцінка має стратегічне значення, оскільки підприємства критичної інфраструктури є основою енергетичної безпеки держави, а їхній фінансовий стан впливає на економічну стабільність та енергетичну незалежність країни.

Цілями оцінки фінансового стану підприємства критичної інфраструктури на нашу думку є:

- забезпечення безперебійного функціонування підприємства, виявлення потенційних фінансових ризиків, які можуть вплинути на надання енергетичних послуг;

- оцінка стійкості до зовнішніх викликів, визначення здатності підприємства адаптуватися до змін економічного середовища, кризових ситуацій чи енергетичних шоків;

- аналіз ліквідності та платоспроможності, а саме оцінка здатності

своєчасно виконувати короткострокові та довгострокові зобов'язання;

- оцінка інвестиційної привабливості, тобто визначення потенціалу для залучення інвесторів та фінансування з метою модернізації чи розширення інфраструктури;

- визначення ефективності використання ресурсів, проведення аналізу прибутковості, рентабельності та ефективності фінансових і матеріальних ресурсів;

- формування стратегії розвитку, тобто розробка рекомендацій для підвищення фінансової стабільності, ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємства.

Ключові етапи оцінки фінансового стану наведені на рис. 2.9.

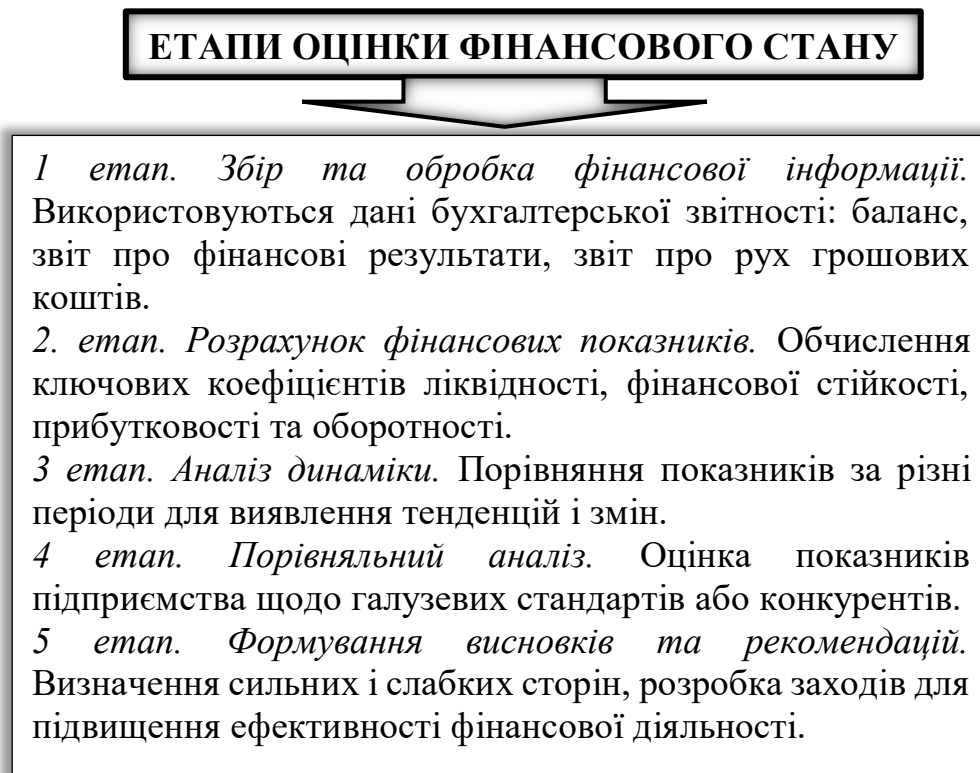

Рисунок 2.9 – Головні етапи оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: побудовано автором

На прикладі досліджуваного підприємства буде здійснено оцінку змін у структурі доходів і витрат, використовуючи форму звітності №2 «Звіт про фінансові результати» ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період 2021-2023 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Оцінка динаміки структурних змін доходів і витрат ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2021 по 2023 роки

Показник	Код рядка Ф2	2021	2022	2023	Відхилення 2023-2021
1	2	3	4	5	6
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 101 557,00	1 998 186,00	2 165 986,00	64 429,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 752 694,00	1 998 186,00	2 165 986,00	413 292,00
Валовий: прибуток (збиток)	2090/ (2095)	348 863,00	124 017,00	(-114590,0)	-463 453,00
Інші операційні доходи	2120	40 110,00	0	0	-40 110,00
Адміністративні витрати	2130	94 679,00	83 932,00	93 192,00	-1 487,00
Інші операційні витрати	2180	0	890,00	55 854,00	55 854,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток/збиток	2190/ (2195)	294 294,00	39 195,00	(-263 636,0)	-557 930,00
Інші доходи	2240	0	6 096,00	2 770,00	2 770,00
Фінансові витрати	2250	14 135,00	4 306,00	4 168,00	-9 967,00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток/збиток	2290/ (2295)	274 455,00	40 985,00	-265 034,00	-539 489,00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-49 034,00	-10 119,00	6 807,00	55 841,00
Чистий фінансовий результат: прибуток/ збиток	2350/ (2355)	225 421,00	30 866,00	(-258 227,0)	-483 648,00
II. СУКУПНИЙ ДОХІД					
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	225 421,00	30 866,00	-258 227,0	-483 648,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків Е; Ж; З

Оцінка фінансового стану підприємства має різнопланове значення для різних груп зацікавлених сторін:

- для власника підприємства вона дозволяє оцінити, наскільки ефективно використовуються вкладені ресурси та інвестиції, а також дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо подальшого розвитку бізнесу;
- для кредиторів така оцінка є ключовим інструментом для визначення платоспроможності підприємства та його здатності своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, що знижує кредитні ризики;
- для менеджменту оцінка слугує основою для виявлення слабких місць у діяльності підприємства, аналізу причин фінансових проблем і розробки стратегічних заходів для підвищення ефективності управління;
- для потенційних інвесторів вона допомагає оцінити ризики,

рентабельність і перспективність капіталовкладень, створюючи передумови для прийняття зважених інвестиційних рішень;

- для держави та регулюючих органів оцінка фінансового стану підприємства критичної інфраструктури дозволяє моніторити його стійкість і вплив на загальнонаціональну економіку та енергетичну безпеку;

- для працівників підприємства це є свідченням фінансової стабільності компанії, що впливає на забезпечення їхньої зайнятості та соціальних гарантій.

Оцінка фінансового стану стає інструментом для формування прозорості в управлінні, підвищення довіри зацікавлених сторін і забезпечення сталого розвитку підприємства.

З таблиці ми бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за три роки зріс на 64 429 тис. грн, що свідчить про позитивну динаміку. Це може бути пов'язано із зростанням обсягів реалізації або зміною цінової політики. Для подальшого зростання доходів необхідно проаналізувати структуру клієнтів, підвищити ефективність маркетингової політики та вдосконалити якість послуг.

Собівартість зросла на 413 292 тис. грн, що перевищує темпи зростання доходів, і це призвело до зниження рентабельності. Виникає необхідність проведенні аналізу витрат і виявити джерела їхнього збільшення. Варто впровадити заходи щодо оптимізації виробничих процесів і зниження собівартості.

Валовий прибуток зменшився на 463 453 тис. грн і перетворився на збиток у 2023 році, що вказує на критичне зниження прибутковості основної діяльності. Необхідно розробити план відновлення рентабельності, скоротити непродуктивні витрати, підвищити ефективність використання ресурсів.

Адміністративні витрати залишилися майже на рівні 2021 року (-1 487 тис. грн), але їхня частка в загальних витратах зросла через зменшення прибутків. Варто переглянути структуру адміністративних витрат, впровадити заходи щодо скорочення витрат без шкоди для ефективності управління.

Інші операційні витрати збільшилися на 55 854 тис. грн, що негативно

вплинуло на фінансовий результат. Необхідно детально проаналізувати склад цих витрат і визначити, які з них можна скоротити або уникнути.

Фінансовий результат від операційної діяльності перетворився із прибутку у 2021 році (294 294 тис. грн) на значний збиток у 2023 році (-263 636 тис. грн). необхідно розробити антикризову програму, спрямовану на стабілізацію операційної діяльності, та підвищити ефективність використання основних засобів.

Показник «Інші доходи» скоротився, що свідчить про втрату додаткових джерел доходів. Варто активно шукати альтернативні джерела доходів, зокрема за рахунок інвестицій у нові проекти.

Фінансові витрати зменшилися на 9 967 тис. грн, що позитивно впливає на загальну фінансову стійкість підприємства. Варто й на далі утримувати фінансові витрати на низькому рівні, залучаючи кредити з мінімальною ставкою.

Фінансовий результат до оподаткування перетворився із прибутку у 2021 році (274 455 тис. грн) на збиток у 2023 році (-265 034 тис. грн). Варто зосередити зусилля на підвищенні рентабельності основної діяльності, оптимізації структури витрат та пошуку нових ринків збуту.

Витрати на податок зросли на 55 841 тис. грн, що частково пов'язано зі зміною фінансового результату. Виникає необхідність в розробці податкової стратегії для зменшення податкового навантаження відповідно до чинного законодавства.

Чистий фінансовий результат змінився із чистого прибутку у 2021 році (225 421 тис. грн) на збиток у 2023 році (-258 227 тис. грн). Необхідно впровадити комплексну програму фінансової реструктуризації для зменшення збитків і відновлення прибутковості.

Сукупний дохід зменшився на 483 648 тис. грн, що підтверджує погіршення загального фінансового стану підприємства. Необхідно вивчити причини зниження сукупного доходу та розробити стратегію для його поступового відновлення, орієнтуючись на довгострокові цілі розвитку.

Фінансовий стан підприємства значно погіршився, зокрема через збиткову операційну діяльність і зростання витрат. Необхідно впровадити антикризову стратегію, спрямовану на підвищення ефективності управління, оптимізацію витрат та збільшення доходів.

Важливим етапом в характеристиці фінансового стану підприємства є дослідження структури змін складових операційних витрат за досліджуваний період з 2021 по 2023 роки (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Оцінка динаміки структурних змін елементів операційних витрат на ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2021 по 2023 роки

Показник	Код рядка	2021	2022	2023	Відхилення 2023-2021
1	2	3	4	5	6
Матеріальні затрати	2500	611 847,00	771 129,00	1 115 050,00	503 203,00
Витрати на оплату праці	2505	558 282,00	482 499,00	530 879,00	-27 403,00
Відрахування на соціальні заходи	2510	119 953,00	103 992,00	113 413,00	-6 540,00
Амортизація	2515	319 994,00	316 671,00	262 251,00	-57 743,00
Інші операційні витрати	2520	228 224,00	262 679,00	337 734,00	109 510,00
Разом	2550	1 838 300,00	1 936 970,00	2 359 327,00	521 027,00

Джерело: складено автором за матеріалами додатків Е; Ж; З

З таблиці ми бачимо що за аналізований період «Матеріальні витрати» зросли на 503 203 тис. грн (+82,2%), що свідчить про суттєве збільшення споживання матеріалів або зростання їхньої вартості. Це значно впливає на загальну структуру операційних витрат. Виникає необхідність в проведенні аудиту закупівель для виявлення можливостей зниження вартості матеріалів, пошуку альтернативних постачальників із вигіднішими умовами та оптимізації використання матеріальних ресурсів у виробничому процесі.

Витрати на оплату праці зменшилися на 27 403 тис. грн (-4,9%) у 2023 році порівняно з 2021 роком, що може бути результатом скорочення персоналу або стабільного рівня заробітної плати. Необхідно забезпечити конкурентоспроможність заробітної плати для утримання кваліфікованого персоналу, впроваджувати системи преміювання за досягнення ключових показників ефективності (KPI) та оптимізувати витрати шляхом автоматизації процесів.

Відрахування на соціальні заходи відповідно теж зменшилися на 6 540 тис. грн (-5,5%) через скорочення фонду оплати праці. Це зниження узгоджується з тенденцією до зменшення витрат на оплату праці. Рекомендуємо перевірити відповідність витрат на соціальні заходи чинному законодавству та акцентувати увагу на соціальних програмах для підвищення лояльності персоналу.

Амортизація демонструє зменшення на 57 743 тис. грн (-18%), що може свідчити про скорочення обсягів основних засобів або завершення амортизаційного періоду деяких активів. Рекомендуємо провести оновлення основних засобів для підвищення їхньої продуктивності, інвестувати у нове обладнання з нижчими витратами на утримання та забезпечити контроль за ефективністю використання основних засобів.

Інші операційні витрати зросли на 109 510 тис. грн (+48%), що може бути наслідком збільшення непередбачуваних витрат або витрат, не пов'язаних із основною діяльністю. Рекомендуємо провести аналіз структури інших операційних витрат і виявити їхні основні джерела, впровадити заходи для контролю та зменшення витрат у цьому сегменті та розробити політику щодо оптимізації супутніх витрат.

Загальна сума операційних витрат зросла на 521 027 тис. грн (+28,3%), що негативно впливає на прибутковість підприємства. Основний приріст пов'язаний із матеріальними витратами та іншими операційними витратами. Рекомендуємо впровадити системи обліку витрат для забезпечення їхньої прозорості, зосередити увагу на зниженні собівартості продукції шляхом оптимізації витрат та проводити регулярний моніторинг операційних витрат для виявлення можливостей зниження.

Зростання операційних витрат підприємства, зокрема матеріальних витрат, вимагає негайних дій для їхньої оптимізації. Для покращення фінансового стану слід зосередитися на зниженні собівартості продукції, підвищенні ефективності використання ресурсів та контролі за структурою витрат.

Важливим показником фінансового стану підприємства є спектр показників рентабельності підприємства загальна методологія розрахунку яких наведено на рис. 2.10.

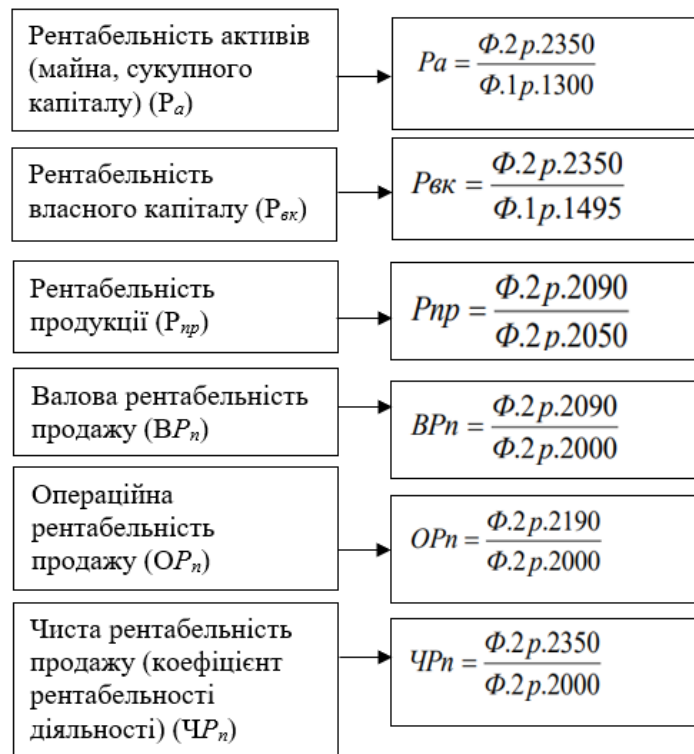

Рисунок 2.10 – Показники рентабельності підприємства

Джерело: складено автором згідно загальноприйнятих норм

Проведемо розрахунок показників рентабельності підприємства та в таблиці 2.7 наведемо результати розрахунків.

Таблиця 2.7 - Розрахунок показників рентабельності на досліджуваному підприємстві ПрАТ «Кіровоградобленерго»

№ з/п	Назва показника	2021	2022	2023
1	Рентабельність активів (майна, сукупного капіталу)	0,07741	0,010781	-0,09142
2	Рентабельність власного капіталу	0,100871	0,013624	-0,12858
3	Рентабельність продукції	0,199044	0,062065	-0,0529
4	Валова рентабельність продажу	0,166002	0,062065	-0,0529
5	Операційна рентабельність продажу	0,140036	0,019615	-0,12172
6	Чиста рентабельність продажу (коефіцієнт рентабельності діяльності)	0,107264	0,015447	-0,11922

Джерело: розраховано автором за матеріалами таблиці 2.6

Як бачимо, рентабельність активів за останні три роки має значне зниження, що свідчить про погіршення ефективності використання активів підприємства. У 2023 році показник став негативним, що вказує на

невідповідність між використаними активами та отриманими доходами. Потрібно оптимізувати використання активів, зокрема через зниження витрат, покращення оборотності активів і реалізацію заходів для зменшення збитковості.

Зниження рентабельності власного капіталу протягом 2021-2023 років свідчить про зниження прибутковості власних коштів підприємства. У 2023 році показник став від'ємним, що може вказувати на недостатнє прибуткове використання власних ресурсів. Необхідно сприяти підвищенню ефективності використання власного капіталу, зокрема через зменшення адміністративних витрат, збільшення доходів та покращення фінансової стійкості.

Рентабельність продукції знижувалася з 2021 року, а в 2023 році стала від'ємною, що свідчить про зростання собівартості продукції або зниження її ціни. Це негативно впливає на фінансові результати підприємства. Потрібно оптимізувати витрати на виробництво, покращити якість продукції та розглядати можливість підвищення цін, якщо ринкові умови дозволяють.

Спостерігається значне зниження валової рентабельності продажу, що вказує на збільшення витрат на виробництво і зниження доходів від продажу. У 2023 році показник став від'ємним.

Варто переглянути структуру витрат і оптимізувати виробничі процеси. Підвищення ефективності продажу та зниження витрат на виробництво може покращити цей показник.

Операційна рентабельність продажу знизилась на всіх етапах, і на кінець 2023 року вона стала від'ємною. Це свідчить про те, що операційні витрати значно перевищують доходи від основної діяльності.

Необхідно здійснити ефективне управління операційними витратами, зокрема шляхом оптимізації витрат на матеріали, заробітну плату, енергоносії, а також збільшення доходів через покращення якості обслуговування клієнтів.

Спостерігається постійне зниження чистої рентабельності продажу, що вказує на погіршення фінансових результатів підприємства та зниження його здатності генерувати чистий прибуток. У 2023 році показник став від'ємним.

Для поліпшення цього показника підприємству потрібно зосередитися на зменшенні загальних витрат та збільшенні доходів через покращення фінансового менеджменту, пошук нових ринків збуту та диверсифікацію продуктового портфеля (рис. 2.11).

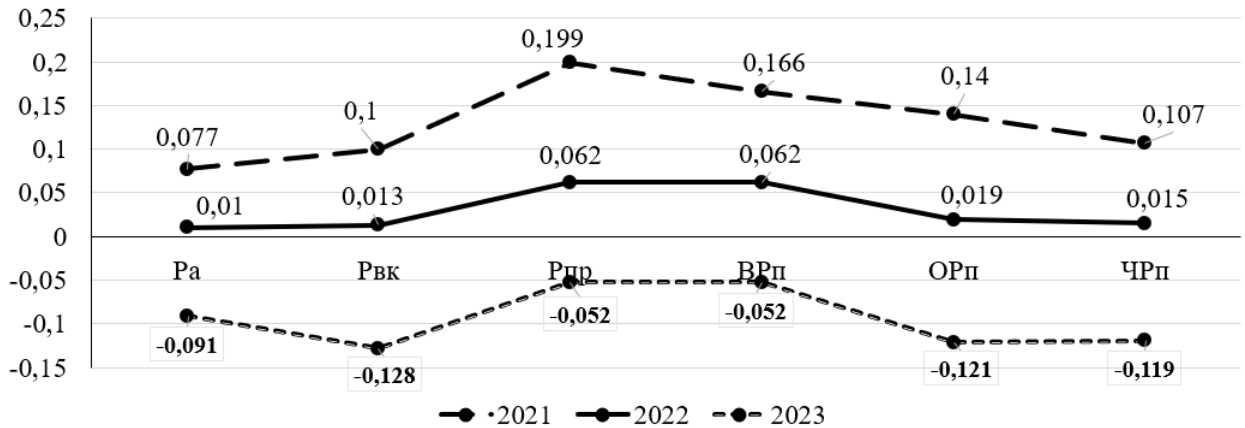

Рисунок 2.11 – Динаміка показників рентабельності

ПрАТ «Кіровоградобленерго» за період з 2021 по 2023 роки

Джерело: побудовано автором за матеріалами таблиці 2.7

Усі показники рентабельності підприємства свідчать про значне зниження ефективності його діяльності. Для покращення ситуації необхідно вжити заходів, спрямованих на оптимізацію витрат, поліпшення управління активами та пасивами, покращення ринкової стратегії та збільшення доходів підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»

3.1. Шляхи впровадження зеленої енергетики як елементу інноваційної діяльності на досліджуваному підприємстві

Станом на 2023 рік енергетичний сектор України представлений такими джерелами енергії як атомна енергія, вугілля, гідроенергія, сонячна, газ та нафта, вітер біомаса (рис. 3.1). Але ж відомо, що викопних джерел енергії та швидкими темпами їх використання, людству вистачить орієнтовно на 60 років.

Рисунок 3.1 – Джерела енергії в Україні станом на 2023 рік
Джерело: сформовано за матеріалами [4]

Як наслідок, країни Європейського Союзу активно стимулюють розвиток і впровадження альтернативних джерел енергії (рис. 3.2). Згідно зі стратегічними планами, до 2025 року частка відновлюваних джерел енергії у загальній структурі виробництва електроенергії має досягти 45%, а до 2030 року становитиме більше половини.

Сонячні електростанції стають дедалі доступнішими у фінансовому плані, і їхнє будівництво нині обходиться дешевше, ніж створення традиційних

вугільних електростанцій. Така тенденція обумовлена технологічним прогресом, зниженням вартості виробництва фотоелектричних модулів і зростанням інвестицій у сферу відновлюваної енергетики.

Рисунок 3.2 – Джерела енергії у Європі станом на 2023 рік

Джерело: сформовано за матеріалами [4]

Крім того, країни ЄС впроваджують програми субсидій та пільгового фінансування для підтримки переходу на зелений енергетичний баланс, що сприяє не лише скороченню викидів CO₂, а й створенню нових робочих місць та зміцненню їх енергетичної незалежності.

Енергетичні плани України, хоча й менш масштабні порівняно з деякими країнами ЄС, проте демонструють поступовий перехід до екологічно чистих джерел енергії. Згідно з «Енергетичною стратегією України до 2035 року», частка відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетичного балансу має зрости до 25%.

Водночас у доповіді "Перехід України до відновлюваних джерел енергії до 2050 року" зазначаються ще амбітніші цілі: передбачається, що до середини століття країна зможе задовольнити до 91% своїх енергетичних потреб за рахунок «зеленої енергетики». Це передбачає значну трансформацію енергетичного сектору, включаючи розвиток сонячної, вітрової, гідро- та біоенергетики, а також впровадження новітніх технологій зберігання енергії та модернізацію енергетичної інфраструктури.

Успішна реалізація цих планів буде залежати від масштабних інвестицій, державної підтримки, удосконалення законодавства та інтеграції України до європейського енергетичного ринку. Крім того, важливою складовою є підвищення обізнаності населення та стимулювання місцевих ініціатив у сфері відновлюваної енергетики.

Сонячна енергія є одним із найбільш перспективних і доступних видів відновлюваної енергії. Завдяки своїй екологічності, невичерпності та універсальності, вона посідає важливе місце в глобальній енергетичній трансформації. Сонце забезпечує нашу планету величезною кількістю енергії, якої достатньо для задоволення всіх потреб людства, якщо її ефективно використовувати. Сонячна енергія – це випромінювання, яке генерується ядерними реакціями всередині Сонця і досягає Землі у вигляді світла та тепла. Її можна перетворювати на електричну чи теплову енергію за допомогою спеціальних технологій, таких як сонячні панелі, геліосистеми або концентраційні сонячні установки.

Розглянемо варіант застосування інноваційної технології та економії енергії, на прикладі сонячних панелей для освітлення території ПрАТ «Кіровоградобленерго», адже в середньому 1600 годин сонця на рік в Кіровоградській області і це хороший показник. Виходячи з таких даних розглянемо скільки коштує встановлення сонячної електростанції «Оптимальна» потужністю 800 Вт/год, орієнтовна ціна якої 42920 грн. складові елементи електростанції наведено на рис. 3.3.

Рисунок 3.3 – Компоненти сонячної електростанції "Оптимальна"
Джерело: сформовано автором

Гарантія роботи такої станції становить 13 років.

Сформуємо розрахункову таблицю для відображення грошових надходжень (табл. 3.1) за період 2023-2035рр.

$$\text{Чистий приведений прибуток} \quad NPV = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} - IC, \quad (3.1)$$

де P_t – грошові надходження за період t .

IC – інвестиції (витрати) на проект.

Норма дисконту – 15% ($r = 0,15$).

Таблиця 3.1 – Продуктивність електростанції «Оптима»

Рік	"Зелений" тариф, грн	P, грн	$\frac{P_t}{(1+r)^t}$
2023	3, 5041	8441, 3769	7340, 328
2024	3, 5041	8441, 3769	6382, 894
2025	3, 5041	8441, 3769	5550, 342
2026	3, 5041	8441, 3769	4826, 385
2027	3, 1147	7503, 3123	3730, 472
2028	3, 1147	7503, 3123	3243, 889
2029	3, 1147	7503, 3123	2820, 773
2030	3, 1147	7503, 3123	2452, 846
2031	3, 1147	7503, 3123	2132, 91
2032	2, 7254	6565, 4886	1622, 888
2033	2, 7254	6565, 4886	1227, 137
2034	2, 7254	6565, 4886	1067, 075
2035	2, 7254	6565, 4886	927, 8917
Сума		104109, 5121	44737, 04

Джерело: сформовано автором

$$NPV = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} - IC = 44737,04 - 42920 = 1817,04, \quad (3.2)$$

Також розрахуємо індекс прибутковості (PI):

$$PI = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} : IC = \frac{44737,04}{42920} = 1,04, \quad (3.3)$$

Оскільки $PI > 1$, то запропонований проект вважається прибутковим.

Отже, вищеперераховані пропозиції та розрахунки дозволяють розглянути даний проект як перспективний та прибутковий для ПрАТ «Кіровоградобленерго» та подібних організацій щоб освітлювати територію підприємства з використанням інноваційні технології та відновлювальних джерела енергії.

3.2. Впровадження системи контролю на ПрАТ «Кіровоградобленерго»

Контроль є однією з ключових функцій управління підприємством, що забезпечує ефективність його діяльності, досягнення поставлених цілей та дотримання встановлених стандартів. Для підприємства критичної інфраструктури, такого як ПрАТ «Кіровоградобленерго», впровадження системи контролю є особливо важливим через стратегічну роль компанії у забезпеченні надійного енергопостачання регіону.

Оскільки на підприємстві діють застарілі методи пропуску працівників, пропонуємо запровадити інноваційну систему контролю управління доступом (СКУД) щоб вивести підприємство на новий рівень забезпечення безпеки підприємства від проникнення небажаних осіб на територію об'єкта критичної інфраструктури у воєнний період.

Системи контролю доступу (СКУД) не лише гарантують захист матеріальних цінностей та конфіденційної інформації, але й сприяють забезпеченню безпеки працівників і відвідувачів підприємства. Завдяки цим системам двері залишаються відкритими для легкого доступу авторизованих осіб, не створюючи перешкод для щоденної діяльності співробітників.

СКУД забезпечують моніторинг переміщення всіх працівників у приміщенні, дозволяють вести облік робочого часу та фіксувати порушення трудової дисципліни. Завдяки інтегрованому програмному забезпеченню такі системи надають детальні звіти про прогули, запізнення чи передчасну відсутність на робочому місці, дозволяючи аналізувати ці дані як у реальному часі, так і за будь-який обраний період.

Додатково, СКУД сприяють підвищенню рівня організації робочих процесів, дозволяють автоматизувати доступ до зон із різним рівнем безпеки та допомагають оперативно реагувати на надзвичайні ситуації. Такі системи можуть бути інтегровані з іншими технологіями безпеки, наприклад, відеоспостереженням чи системами оповіщення, що робить їх незамінним

інструментом для сучасних підприємств. На рис. 3.4 наведено як виглядає схематично сучасна інноваційна система контролю управління доступом.

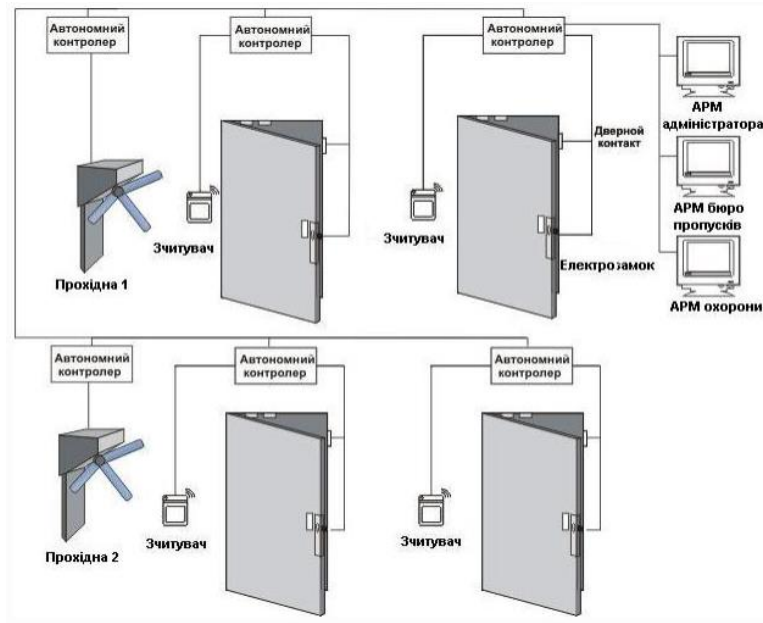

Рисунок 1.4 - Інноваційна система контролю управління доступом

Джерело: сформовано автором

Проведемо розрахунки нашого проекту та представимо їх у вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахункові показники по інвестиційному проекті організації

Роки	2023	2024	2025
1. Обсяг інвестицій в формі капітальних вкладень, тис.	530	210	–
2. Прибуток, тис.	218	342	370
3. Норма дисконту 15%	0,15	0,15	0,15

Джерело: сформовано автором

1. Проведемо обчислення дисконтованого прибутку за формулою:

$$PV = \sum P_t / (1+r)^t, \quad (3.4)$$

$$PV = (218:(1+0,15)) + (342:(1+0,15)^2) + (370:(1+0,15)^3) = 692,07 \text{ тис.грн}$$

2. Дисконтовані інвестиції визначаємо за формулою:

$$\sum_t \frac{IC_t}{(1+r)^t}, \quad (3.5)$$

$$IC_t = (530:(1+0,15)) + (210:(1+0,15)^2) = 619,95 \text{ тис.грн.}$$

3. Чистий дисконтний дохід визначаємо за формулою:

$$NPV = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} - \sum_t \frac{IC_t}{(1+r)^t}, \quad (3.6)$$

$$NPV = 692,07 - 619,95 = 72,12 \text{ тис.грн.}$$

Як бачимо з розрахунків значення $NPV > 0$, а це свідчить про те що запропонований нами проект є економічно вигідним.

4. Індекс рентабельності проекту буде складати:

$$PI = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} / IC, \quad (3.7)$$

$$PI = 692,07 : 619,95 = 1,11$$

5. Час окупності:

$$\sum \frac{IC}{P_T} = 0,89$$

Отже запропонований нами інноваційний проект по встановленні системи контролю управління доступом окупиться підприємству через 2 роки і 9 місяців. А на кожен інвестовану гривню буде отримано прибутку 1,11 грн.

І оскільки індекс рентабельності більший за одиницю даний проект вважаємо як ефективний.

3.3. Напрями покращення інноваційної діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго» в умовах сучасних викликів

В умовах повномасштабної війни інноваційна діяльність ПрАТ «Кіровоградобленерго» стає ключовим елементом забезпечення стабільності та ефективності функціонування підприємства. Постійні пошкодження електромереж, віялові відключення та необхідність оперативного відновлення енергопостачання створюють нові виклики, які потребують сучасних рішень.

Одним із основних напрямів покращення інноваційної діяльності є відновлення та захист електромереж. Для цього необхідно модернізувати пошкоджені ділянки, використовуючи сучасні матеріали, впроваджувати захищені підземні кабельні лінії, а також встановлювати мобільні підстанції

для оперативного забезпечення енергопостачання.

Оптимізація систем управління енергопостачанням є ще одним важливим напрямом. Зокрема, доцільно впроваджувати розумні мережі (smart grids), які дозволяють автоматизувати моніторинг стану мереж та оперативно виявляти пошкодження. Розробка автоматизованих алгоритмів віялових відключень допоможе справедливо розподіляти енергоресурси між споживачами, знижуючи соціальну напругу. Цифровізація комунікації з абонентами дозволить надавати їм актуальну інформацію про перебої та строки відновлення енергопостачання.

Розвиток альтернативних джерел енергії (ВДЕ) також є перспективним шляхом покращення інноваційної діяльності. Встановлення локальних сонячних і вітрових установок, створення автономних енергетичних мікромереж та впровадження систем зберігання енергії забезпечать базові потреби споживачів навіть за умов перебоїв у загальній мережі.

Особливу увагу слід приділити підвищенню кібербезпеки енергосистем. Це включає захист інформаційних систем від кібератак, моніторинг загроз та впровадження резервних каналів управління, що дозволить забезпечити безперебійне функціонування навіть у кризових ситуаціях.

Зміцнення логістики та управління ресурсами передбачає формування мобільних аварійних бригад, створення резервів матеріалів для швидкого відновлення мереж та активну співпрацю з міжнародними організаціями для залучення допомоги.

Для забезпечення ефективності змін необхідно інвестувати в навчання персоналу, організувати тренінги з використання нових технологій і мотивувати працівників через матеріальні та моральні заохочення.

Реалізація цих заходів дозволить ПрАТ «Кіровоградобленерго» підвищити надійність енергопостачання, зменшити час на відновлення інфраструктури, забезпечити довіру споживачів та сприяти енергетичній незалежності регіону. Інноваційна діяльність має стати основою антикризового управління підприємством у складних умовах сьогодення.

ВИСНОВКИ

Інноваційна діяльність підприємств критичної інфраструктури є важливим напрямом забезпечення їх ефективного функціонування, підвищення конкурентоспроможності та стійкості до зовнішніх викликів. Теоретичні аспекти цього питання охоплюють вивчення сутності, видів та ролі інновацій, а також механізмів їх впровадження в умовах сучасної економіки. Особливість інноваційної діяльності в критичній інфраструктурі полягає в необхідності врахування специфіки стратегічної важливості таких підприємств, їх залежності від державного регулювання, впливу зовнішніх кризових факторів, а також високих вимог до технологічної безпеки. Інновації в цій сфері повинні бути спрямовані на забезпечення надійності функціонування підприємств, адаптацію до змін в економіці та технологіях, зниження операційних ризиків і витрат. Основними напрямками інноваційної діяльності є впровадження новітніх технологій, підвищення енергоефективності, цифровізація, розвиток інфраструктури та підвищення кваліфікації персоналу. Теоретичне осмислення інноваційної діяльності підприємств критичної інфраструктури створює основу для формування стратегій їх розвитку, адаптованих до сучасних викликів, таких як військові дії, економічна криза та зростання кіберзагроз.

Енергетичні інновації є ключовим чинником забезпечення енергонезалежності економіки країни, адже вони сприяють підвищенню ефективності використання енергетичних ресурсів, зниженню залежності від імпорту енергоносіїв та розвитку власного енергетичного потенціалу. Інноваційні технології у сфері енергетики дозволяють модернізувати виробничі процеси, впроваджувати альтернативні та відновлювані джерела енергії, знижувати рівень шкідливих викидів і забезпечувати сталий розвиток економіки. Розвиток енергетичних інновацій особливо актуальний в умовах глобальних викликів, таких як зміна клімату, виснаження традиційних енергоресурсів та геополітична нестабільність. Впровадження сучасних

технологій, таких як використання сонячної, вітрової, гідроенергії, накопичувачів енергії, розумних мереж та цифрових рішень, дозволяє країнам не лише досягати енергетичної незалежності, а й підвищувати свою конкурентоспроможність на світовому ринку. Крім того, розвиток енергетичних інновацій стимулює створення нових робочих місць, залучення інвестицій та формування енергетично стійкої економіки. Таким чином, енергетичні інновації виступають важливим інструментом забезпечення енергетичної безпеки країни, сприяючи її незалежності, стабільності та розвитку.

Аналіз господарського та фінансового стану ПрАТ «Кіровоградобленерго» дозволив оцінити ключові аспекти діяльності підприємства, виявити сильні та слабкі сторони, а також тенденції змін за останні роки. Основні показники фінансової діяльності свідчать про зниження прибутковості, погіршення рентабельності активів, власного капіталу та продукції, що обумовлено впливом зовнішніх факторів, таких як економічна криза, військові дії та зміни ринку енергоресурсів. Оцінка структури доходів і витрат вказує на зростання витрат на матеріали, оплату праці та інші операційні витрати, що також впливає на фінансові результати. Разом із цим підприємство демонструє стабільність у підтриманні основних виробничих процесів, але потребує суттєвих заходів для покращення ліквідності, рентабельності та оптимізації витрат. Рекомендації щодо підвищення ефективності включають впровадження інновацій, підвищення енергоефективності, диверсифікацію джерел доходів та покращення управління фінансовими ресурсами. Загалом, підприємство має потенціал для покращення фінансово-господарських показників за умови реалізації сучасних підходів до управління та адаптації до змінного середовища.

У розділі розглянуто шляхи та напрями покращення інноваційної діяльності ПрАТ «Кіровоградобленерго» з акцентом на впровадження сучасних рішень для підвищення ефективності роботи підприємства. Шляхом впровадження зеленої енергетики запропоновано розвиток відновлюваних

джерел енергії, зокрема, сонячних станцій, що сприятиме зменшенню витрат на енергоносії, зниженню екологічного впливу та підвищенню енергонезалежності. Для забезпечення більш ефективного управління пропонується впровадження системи контролю, яка передбачає використання сучасних цифрових технологій для моніторингу, оптимізації та аналізу операційних процесів, що дозволить зменшити витрати, мінімізувати втрати енергії та підвищити якість обслуговування споживачів. Напрями покращення інноваційної діяльності в умовах сучасних викликів передбачають інтеграцію новітніх технологій, таких як системи «розумної» енергетики та автоматизації, залучення інвестицій у розвиток інновацій, посилення екологічної свідомості персоналу та споживачів, а також адаптацію до змін у регуляторному полі. Реалізація запропонованих заходів дозволить ПрАТ «Кіровоградобленерго» підвищити конкурентоспроможність, оптимізувати витрати, зменшити вплив зовнішніх викликів і забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдукаримов І.Т., Тен Н.В. Ефективність і фінансові результати господарської діяльності підприємства: критерії та показники їх характеризують, методика оцінки та аналізу. Соціально-економічні явища і процеси. 2018. № 5-6.
2. Андрущенко І. Є. Аналіз фінансової стійкості підприємства в межах концепції оцінювання його життєздатності. Держава та регіони. Економіка та підприємство. 2019. № 6. С. 44-48.
3. Базилінська. О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / О.Я. Базилінська. К.: Центр учбової літератури. 2015. 328 с.
4. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика / Базилінська О.Я. К.: Центр учбової літератури. 2019. 328 с.
5. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємств: Навчальний посібник. Л.: Сполом, 2019. 211 с.
6. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: Учбовий курс / І.А. Бланк. К.: Ніка центр. 2018. 528 с.
7. Бондер Г.Д., Хараим Д.Н. Методи прогнозування фінансового стану підприємства на сучасному етапі. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2014. №2. С.14-18.
8. Воронченко Т.В. Удосконалення механізму комплексного управління фінансами підприємства за допомогою аналітичних інструментів. Економічні науки. 2020. № 60.
9. Гайбура Ю.А., Загнітко Л.А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства. Економіка і суспільство. 2017. №9. С. 968-974.
10. Горелкіна І.А. Методичні підходи до обґрунтування системи економічних показників оцінки ефективності діяльності організації. Економічний аналіз: теорія і практика. 2018. № 9. С. 30-60. 56

11. Грабарева А. Методика аналізу грошових коштів підприємств. РИЗИК: Ресурси, інформація, постачання, конкуренція. 2016. № 1.
12. Гече С. Ф. Модель прогнозування фінансового стану підприємств на основі фінансових показників/ С. Ф. Гече. Науковий вісник Ужгородського університету. 2019. Вип. 42. С. 162-164
13. Голов С. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 1. С. 3-17.
14. Карпенко Г.В. Шляхи вдосконалення фінансового стану підприємства / Г.В. Карпенко // Економіка держави. – 2010. – №. 1. – С. 61-62.
15. Кирич Н.Б., Шведа Н.М., Юрик Н.Є. Конкурентні переваги як основа успішної стратегії розвитку організації. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 334-344. URL: <http://surl.li/erxvb> (дата звернення 25.11.2024)
16. N. Kyrych, B. Andrushkiv, O. Nahaliuk, O. Pohaidak. Reasons of vulgarism problems in management and business-ethics and ways of their solution Monograph “Business Risk in Changing Dynamics of Global Village 2” Publishing House of University of Applied Sciences in Nysa 2019. P/338–345/ URL: <http://surl.li/erygb> (дата звернення 25.11.2024)
17. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2008. – 483с.
18. Коптєва П.К. Сучасні уявлення про сутність фінансових ресурсів підприємства. Управління економічними системами: електронний науковий журнал. 2021. № 10.
19. Лобанок М.Ю., Войко А.В. Особливості аналізу дебіторської заборгованості. Фінансова життя. 2020. № 1.
20. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. Навч. посіб. 6-те вид., перероб. і доп. К.: Знання. 332 с.
21. Череп А.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. К.: Контор,

2015. 159 с.

22. Приходько Н.І. Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення. ФІП ФІП PSE. 2020. Т. 8, С. 188—190.

23. Савицька В. М. Економічний аналіз: навчальний посібник / В. М. Савицька, О.М. Загородна, Р.Ф. Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010 р. – 624 с.

24. Черниш С.С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах. Інноваційна економіка. 2022. № 5. С. 142—146. 57

25. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: підручник / О.С. Філімоненков, Д.І. Дема. – Київ: Алерта, 2009. – 496 с.

26. Фінанси підприємств : підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 7-ме вид., переробл. та доповн. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2008. – 552 с.

27. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами: монографія / А. Г. Семенов, О. О. Єропутова, Т. В. Перекрест, А. В. Лисенко. – Запоріжжя: КПУ, 2008. – 188 с.

28. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансовоекономічної діяльності підприємства: монографія / Г.О. Швиданенко, О.І. Олексюк.– Київ: КНЕУ, 2002.– 192с.

29. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник / В.М. Шелудько. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – Київ: Знання, 2013. – 375 с.

30. Шершньова З. Е. Стратегічне управління : навч. посіб. / З. Е. Шершньова, С. В. Оборська. – Київ : КНЕУ, 2002. – 384 с.

31. Beaver W. Financial Ratios as Predictors of Failure // Empirical Research in Accounting, Selected Studies 1966, Supplement to: Journal of Accounting Research. – Vol. 4 (1966). – P. 71. – 111.

32. Tamari Meir: Financial Ratios as a Means of Forecasting Bankruptcy of Israel Bulletin. 1964. – P. 15. – 45

33. Українська енергетика. URL: <https://ua->

energy.org/uk/posts/vyrobnytstvo-ee-v-ukraini-u-sichni-kvitni-2023-roku-zmenshylosia-na-194 (дата звернення 25.11.2024)

34. Дослідження ринку електроенергетики України. 2023 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-elektroenergetiki-ukrainy-2023-god> (дата звернення 25.11.2024)

35. Аналіз ринку електроенергетики України 2023 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-elektroenergetiki-ukrainy-2022-god> (дата звернення 25.11.2024)

36. Інвестиційні можливості сектору економіки. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/energy-14.08-ua.pdf> (дата звернення 25.11.2024)

ДОДАТКИ